

ГРАД БАЊА ЛУКА
ГРАДОНАЧЕЛНИК
ГРАДСКА УПРАВА
ОДЈЕЉЕЊЕ ЗА ЛОКАЛНИ ЕКОНОМСКИ РАЗВОЈ
И СТРАТЕШКО ПЛАНИРАЊЕ

ИЗВЈЕШТАЈ О РЕАЛИЗАЦИЈИ СТРАТЕГИЈЕ РАЗВОЈА
ГРАДА БАЊА ЛУКА ЗА 2019. ГОДИНУ

Јул, 2020. године

САДРЖАЈ

САЖЕТАК	3
1. УВОД	4
2. СТРАТЕШКИ ЦИЉЕВИ И ПРИОРИТЕТИ РАЗВОЈА	6
2.1. Визија развоја	6
2.2. Стратешки циљеви	6
2.3. Секторски циљеви	6
2.4. Кључни приоритети и фокуси за 2019. годину	13
3. ПРЕГЛЕД РЕАЛИЗАЦИЈЕ СТРАТЕГИЈЕ РАЗВОЈА ЗА 2019. ГОДИНУ	17
3.1. Кључни резултати и остварени напредак по секторима	17
3.2. Остварени резултати у односу на планиране за 2019. годину	36
3.3. Вертикална и хоризонтална усклађеност и ниво интегрисаности	42
4. ИНСТИТУЦИОНАЛНИ КАПАЦИТЕТИ ГРАДСКЕ УПРАВЕ И САРАДЊА СА КЉУЧНИМ АКТЕРИМА	43
5. КЉУЧНИ МАКРОЕКОНОМСКИ ПОКАЗАТЕЉИ И УСЛОВИ	44
6. ЗАКЉУЧЦИ И ПРЕПОРУКЕ	47

САЖЕТАК

Акционим планом пројеката Града Бања Лука за 2019. годину, планирана је реализација активности у оквиру 173 пројекта и мјере из Стратегије развоја у укупном износу од 56.785.051,31 КМ. У 2019. години, реализоване су активности у оквиру 154 пројекта и мјере, односно 89%. Укупна вриједност реализованих активности у сва три сектора развоја је 40.324.663,74 КМ, што представља проценат реализације од 71%, што се у контексту услова у којима је реализована Стратегија развоја може оцијенити као врло добар. Од укупно реализованих средстава, из буџетских средстава реализовано је 21.332.144,05КМ, док је из екстерних извора реализовано 18.992.519,69КМ. Реализација свих значајних пројеката и мјера, посебно капиталних инвестиција, започетих у претходном периоду, завршена је у 2019. години или се њихова реализација и даље наставља за шта су обезбјеђена финансијска средства. Значајан ниво екстерних средстава који је реализован за развојне пројекте указује на искорак у сарадњи са вишим нивоима власти и другим важним актерима у области развоја. Ова средства представљају кључну развојну компоненту, посебно за пројекте у области инфраструктурног развоја.

Најзначајни пројекти реализовани у сектору економског развоја били су инфраструктурно уређење локација за инвестирање у Пословној зони „Рамићи“, реализација финансијских подстицаја за запошљавање и samozapošljavanje, те за развој пољопривреде, као и низ пројеката и мјера с циљем унапређења имиџа Бања Луке као туристичке дестинације, као и учешће у међународним прекограничним пројектима. Све наведене активности реализоване су с циљем задржавања и унапређења статуса града са повољним пословним окружењем (BFC SEE критерија), те привлачења инвеститора и туриста. Кључне активности у друштвеном сектору реализоване су на унапређењу инфраструктурних капацитета објеката друштвених садржаја, кандидатура Града за европску престоницу културе, „Бања Лука људског лица“ и пројекат „За твоје добро“. Посебан значај за грађане имају пројекти реализовани у складу са *Smart City* концептом који доприносе ефикасности градске администрације, њеној видљивости и „отворености“ грађанима. У сектору заштите животне средине и комуналне инфраструктуре, реализовани су пројекти развоја система јавног водоснабдијевања, али и унапређења осталих комуналних услуга. Увођење *Green City* концепта, могуће је препознати у реализацији неколико пројеката у овом сектору али и у осталим секторима. Посебан искорак учињен је области развоја саобраћајне инфраструктуре, како у градском, тако и у приградском и руралном подручју.

Кроз реализацију пројеката у свим секторима видљива је сарадња између кључних актера за развој, сарадња између градских институција, установа и предузећа, сарадња са вишим нивоима власти, привредницима, друштвено-одговорним компанијама и међународним донаторима. Посебан значај има унапређење сарадње са сектором цивилног друштва и подршка реализацији заједничких пројеката, посебно у области политике развоја културе, јачања социјалне инклузије и осталих друштвених дјелатности.

1. УВОД

Стратегија развоја града Бања Лука у периоду 2018–2027. године (у даљем тексту: Стратегија развоја) усвојена је на 28. сједници Скупштине Града Бања Лука одржаној 26. и 27.12.2018. године, као кључни стратешко-плански документ града Бања Лука, који треба да усмјерава и подстиче будући раст и развој заједнице. Стратегија развоја је израђена као оквир за дефинисање заједничких циљева, подстицање локалних снага, али и као одговор на изазове развоја Града и свеукупног живота у њему. Примјена Методологије за интегрисано планирање локалног развоја (МиПРО), омогућила је интеграцију сектора приликом планирања, усклађеност стратегије интегрисаног развоја са развојним стратегијама и политикама на вишим нивоима власти, али и са другим секторским стратегијама.

Стратегија развоја израђена је од стране радних тијела која је именовао Градоначелник, уз пуно учешће јавног, приватног и сектора цивилног друштва. Сврха документа је да информише свеукупну јавност и приватни сектор о развојном путу Града, те представља основу за израду детаљних планова и програма у појединим секторима, креира основу за праћење напретка и охрабрује сарадњу и договор у планирању између различитих нивоа власти и друштвено-економских партнера.

Циљ Извјештаја о реализацији Стратегије развоја града за 2019. годину (у даљем тексту: Извјештај) је да на једноставан и јасан начин представи резултате реализације Стратегије развоја у 2019. години, односно годишњи напредак у реализацији планираних пројеката и мјера, као и остварене резултате, како у финансијском смислу, тако и у смислу осталих релевантних индикатора. Извјештај садржи информације о реализацији кључних пројеката и мјера у оквиру три сектора развоја. Саставни дио овог Извјештаја су и закључци и препоруке који треба да мотивишу све битне актере на још активнији допринос будућој реализацији стратешких и секторских циљева развоја Града Бања Лука, посебно у контексту доношења одлука о приоритетима у наредним годинама.

Основи документи операционализације Стратегије развоја су трогодишњи План имплементације и индикативни финансијски оквир у периоду 2018-2020. године, те Акциони план пројеката Града Бања Лука за 2019. годину (у даљем тексту: Акциони план), усвојен од стране Скупштине Града. Акционим планом за 2019. годину, планирана је реализација активности у оквиру 173 пројекта и мјере у сва три сектора развоја. Највећи број пројеката/мјера планираних за имплементацију у 2019. години припада друштвеном сектору - 71, док је за сектор заштите животне средине планирану 50, а за сектор економског развоја 52 пројеката/мјера.

У фокусу Извјештаја је реализација планираних пројеката и мјера у 2019. години и ово је други припремљени извјештај о реализацији Стратегије развоја од њеног усвајања. За припрему Извјештаја, као и учествовање у припреми и изради стратешких развојних докумената Града Бања Лука и праћење њихове реализације, у оквиру Градске управе, задужено је Одјељење за локални економски развој и стратешко планирање.

Дефинисани институционални оквир у процесу праћења реализације Стратегије чине Градоначелник и Скупштина града, те Одбор за праћење провођења Стратегије развоја града (у даљем тексту: Одбор). Одбор је именован Одлуком о образовању повременог радног тијела Одбора за праћење провођења Стратегије развоја града Бања Луке у периоду 2018-2027. године, коју је Скупштине града усвојила у децембру 2018. године. Одбор чине: четири представника Градске управе, пет одборника Скупштине града и представник привредног сектора. Задатак Одбора је да, у сарадњи са организационим јединицама Градске управе Града, прати поступак провођења Стратегије у периоду од 2018-2027. године. Планирано је да Одбор врши функцију координације између интереса локалне заједнице, извршне власти и имплементатора пројеката и мјера.

Током 2019. године, Одбор је имао активну улогу у процесу праћења реализације Стратегије развоја. На иницијативу Одбора и уз сагласност и подршку Градоначелника, уведено је полугодишње праћење напретка реализације Стратегије развоја. Циљ је био успоставити активније праћење динамике реализације пројеката и мјера, јер је уочено да се значајни пројекти реализују и завршавају у континуитету током читаве године. Ова пракса ће допринијети већој информисаности руководства о реализованим пројектима као и о евентуалним препрекама или одступањима при реализацији планираних активности. У октобру 2019. године, Одбор је разматрао први полугодишњи извјештај о реализацији пројеката и мјера из Стратегије развоја.

Овај Извјештај је припремљен на основу информација прикупљених од стране организационих јединица Градске управе Града Бања Лука, те институција, установа и предузећа Града Бања Лука одговорних за реализацију и праћење реализације пројеката и мјера. На основу прикупљених и систематизованих података, извршена је анализа и вредновање процеса реализације Стратегије развоја за 2019. годину. Помоћу секторских исхода и индикатора, те других квантитативних индикатора, прати се допринос реализације пројеката и мјера реализацији секторских циљева, док макроекономски показатељи омогућавају праћење трендова и поређење Града Бања Лука са трендовима на нивоу ентитета.

2. СТРАТЕШКИ ЦИЉЕВИ И ПРИОРИТЕТИ РАЗВОЈА

2.1. Визија развоја

Стратегијом развоја утврђена је сљедећа визија развоја Града Бања Лука:

Бања Лука – главни град, регионални центар, модеран, европски град.

Business Friendly, Smart City, Green City – средина са повољним амбијентом за пословање, град савремених технологија и зеленила.

Град са перспективом развоја, град активних грађана, економски развијен, инфраструктурно и комунално повезан изнутра и извана, са богатим културним, спортским и туристичким садржајима, угодан за живот, са здравом и заштићеном животном средином.

2.2. Стратешки циљеви

Стратешки циљеви произилазе из визије и стратешких фокуса и представљају трансформацију и конкретизацију визије. Они представљају главне правце достизања визије и изражавају крајње резултате који се намјеравају постићи до краја планског периода. План интегрисаног одрживог развоја Града Бања Лука, заснива се на реализацији четири стратешка циља:

- Стратешки циљ 1: Град са повољним пословним окружењем, јаком и конкурентном привредом и растом домаћих и страних инвестиција.
- Стратешки циљ 2: Модерна, урбана средина, заснована на *Smart City* концепту, угодна за живот свих грађана.
- Стратешки циљ 3: Еколошки одржива, комунално опремљена, енергетски ефикасна и безбједна средина - *Green City*.
- Стратешки циљ 4: Препознатљив регионални, образовни, здравствени, културни, спортски и центар унапређене социјалне инклузије.

2.3. Секторски циљеви

Интегрисани развој Града Бања Лука реализује се кроз три сектора: сектор економског развоја, сектор друштвеног развоја и сектор заштите животне средине и комуналне инфраструктуре. Секторски планови и дефинисани секторски циљеви дефинисани су за први петогодишњи период реализације Стратегије развоја, односно до краја 2022. године. Економски сектор, обухвата пројекте и мјере који се у највећој мјери односе на реализацију првог стратешког циља развоја. Друштвени сектор обухвата пројекте и мјере који се односе на други и четврти стратешки циљ развоја. Сектор заштите животне средине и комуналне инфраструктуре обухвата пројекте који се односе на трећи стратешки циљ развоја. У оквиру ових сектора, дефинисани су циљеви секторских политика.

Приликом израде Стратегије развоја и успостављања базе и дефинисања индикатора развоја, уочено је да за одређене индикаторе секторских циљева постоје одређени проблеми приликом дефинисања њихових вриједности за базну (2017.) годину, исто као и за њихове циљне вриједности. Проблем дефинисања основних и циљаних вриједности индикатора, ставља у фокус праћење реализације Стратегије развоја кроз финансијске показатеље, што најчешће није најрелевантнији показатељ успјешности реализације нити даје информације о осталим развојним ефектима. Кроз претходни извјештај препоручено је да се уради још једна анализа и ажурирање усвојених секторских индикатора, као и очекиваних исхода пројеката и мјера након двије године реализације овог документа. Међутим, због пандемије вируса COVID-19 која је почела почетком марта 2020. године, ова активност још увијек није реализована. Имајући у виду да посљедице пандемије још увијек нису мјерљиве нити у потпуности сагледане, ажурирање очекиваних исхода пројеката и мјера, као и секторских циљева до краја 2022. године, у овом тренутку не би дало очекиване резултате. Међутим, с обзиром на пандемију и њене значајне посљедице на социо-економско окружење и развојне процесе у граду, али и у регији и свијету, потребно је, чим се створе услови, извршити ажурирање индикатора. До тада, секторски циљеви и индикатори, дефинисани су усвојеним документом како је дато у наставку по секторима развоја.

Економски развој

Секторски план економског развоја реализује се кроз програме, пројекте и мјере груписане око четири логички интегрисана секторска циља, који заједно доприносе остварењу првог стратешког циља. У наставку је дат преглед секторских циљева и индикатора до краја 2022. године:

Секторски циљ	Индикатор
Секторски циљ. 1.1. До краја 2022.г. унапређено пословно окружење и развијене нове и постојеће зоне за веће инвестирање	• Број припремљених и Број припремљених и опремљених зона за инвестирање у функцији на подручју Града • Број парцела са рјешеним имовинским статусом у оквиру зона за инвестирање • Број и вриједност реализованих инвестиција на подручју града
Секторски циљ 1.2: До краја 2022. године, повећана конкурентност МСП и предузетништва	• Број МСП • Број предузетника • Висина извоза по годинама • Број запослених
Секторски циљ 1.3 Развој пољопривреде до краја 2022. године	• Број пољопривредних газдинстава • Капацитети складишта за пољопривредне производе (у тонама), Капацитети хладњача (у тонама), Капацитети сушара (у тонама) • Висина прихода од пољопривреде (сточарство, воћарство, повртларство) и пласмана на домаћем и страном тржишту • Количина органских производа произведених у пластеницима

Секторски циљ	Индикатор
Секторски циљ 1.4 Развој туризма до краја 2022. године	• Број лежачева у приватном и хотелском смјештају • Број ноћења туриста • Приход од боравишне таксе

Друштвени развој

Секторски план друштвеног развоја реализује се кроз програме, пројекте и мјере груписане око седам логички интегрисаних секторских циљева, који заједно доприносе остварењу другог (два секторска циља) и четвртог (пет секторских циљева) стратешког циља. У наставку је дат преглед секторских циљева и индикатора до краја 2022. године:

Секторски циљ	Индикатор
Секторски циљ 2.1 До краја 2022. унапређена ефикасност Градске управе	• Број дигитализованих услуга • Број нових е-услуга • Број корисника е-услуга ГУ из дијаспоре • Број уведених финансијских механизма • Висина средстава добијених кроз пројекте • Број реализованих пројеката у сарадњи са домаћим и страним организацијама/ институцијама и приватним сектором
Секторски циљ 2.2 Дигитална трансформација града кроз изградњу паметне инфраструктуре до краја 2022. године	• Број корисника електронских услуга за грађане. • Број аутобуских стајалишта са електронским информацијама • Број уведених smart услуга • Анкета задовољства грађана паметним услугама
Секторски циљ	Индикатор
Секторски циљ 4.1 До краја 2022.г. унапређен квалитет и доступност образовања	• Број дјеце предшколског узраста обухваћено предшколским образовањем и васпитањем; • Број реконструисаних и изграђених објеката образовних установа • Број објеката образовних установа у којима је • Обновљена или купљена нова опрема • Број ученика у образовним установама • Број ученика обухваћених инклузивним образовањем • Просјечна оцјена успјешности ученика основних и средњих школа • Број волонтера
Секторски циљ 4.2 До краја 2022.г. унапријеђена здравствена и социјална заштита грађана	• Висина буџетских издвајања за социјалну заштиту • Број корисника ванинституционалних услуга социјалне заштите • Број корисника институционалног смјештаја у установама социјалне заштите • Број оболелих од хроничних незаразних болести • Број породица које користе услуге социјалног становања • Број укључених грађана из рањивих и маргинализованих група у пројекте који се споровде у сарадњи јавног, цивилног и приватног сектора

Секторски циљ	Индикатор
Секторски циљ 4.3 До краја 2022.г. унапређени културни садржаји Града	• Број посјетилаца културних програма • Буџетска издвајања за културну политику • Број и садржај културних програма • Приходи установа културе • Висина прихода од културних манифестација по установама
Секторски циљ 4.4 До краја 2022.г. унапређени спортски садржаји и доступност спорта на подручју Града	• Број дјете укључене у спорстке активности • Број спортских објеката • Број освојених медаља и других спортских признања од стране професионалних спортских организација
Секторски циљ 4.5 До краја 2022.г. осигуран висок степен безбједности грађана	• Број криминалних радњи • Број страдалих и повријеђених у саобраћајним несрећама • Број повријеђених од уједа паса, због препрека на улици, у школама, итд.

Заштита животне средине и комунална инфраструктура

Сектор заштите животне средине и комуналне инфраструктуре обухвата пројекте и мјере који се односе на трећи стратешки циљ развоја. У наставку је дат преглед секторских циљева и индикатора до краја 2022. године:

Секторски циљ	Индикатор
Секторски циљ. 3.1 До краја 2022., унапређен <i>Green City</i> концепт у граду Бања Лука	• Задовољство грађана услугама (мјерено анкетом)
Секторски циљ 3.2 Унапређен систем интегралног управљања отпадом до краја 2022. године	• Задовољство грађана услугама (мјерено анкетом) • Број становника покривен услугом интегралног прикупљања отпада; • Количина мијешаног комуналног отпада депонованог на депонији; • Количина селективно прикупљеног отпада пласираног на даљу обраду/рециклажу; • Број домаћинстава, пословних субјеката и образовних институција који учествују у селективном прикупљању отпада.
Секторски циљ 3.3 Побољшан јавни систем водоснабдијевања, систем сакупљања, одвођења и третмана комуналних отпадних вода и квалитета вода до краја 2022. године	• Број корисника (домаћинства и привредни субјекти) прикључених на водоводну мрежу; • Задовољство грађана услугама водоводног система; • Инвестиционо-техничка документације за водовodne системе у руралном подручју • Број корисника (домаћинства и привредни субјекти) прикључен на канализациону мрежу; • Задовољство грађана услугама канализационог система.

Секторски циљ	Индикатор
Секторски циљ 3.4 До краја 2022.г. побољшан квалитет ваздуха и енергетска ефикасност	• Параметри квалитет ваздуха • Емисија CO₂ по глави становника • Количина потрошене електричне енергије (у kWh) • Количина произведене енергије из обновљивих извора (у kWh)
Секторски циљ 3.5 До краја 2022., унапређена саобраћајна инфраструктура на подручју Града	• Број км нових саобраћајница и реконструисаних саобраћајница • Број кружних раскрсница • Број км пјешачких и бициклистичких стаза • Број мостова
Секторски циљ 3.6 Заштићено природно наслеђе, унапређено стање парковских и зелених површина до краја 2022. године	• Површина територије Града под заштитом • Број идентификованих врста флоре и фауне, те категоризованих станишта сходно Habitat директиви, Флори Европе, Фауни Европе, EURO-MED data base, итд. • Површина под парковским/зеленим површинама која је уређена.
Секторски циљ 3.7 Побољшан систем заштите од поплава, земљотреса, пожара и других непогода до краја 2022. године	• Број становника и правних лица под ризиком од поплава • Задовољство грађана мјерено анкетом.

2.4. Кључни приоритети и фокуси за 2019. годину

Приликом процеса израде Стратегије развоја, водило се рачуна да кроз се примјену методологије и детаљну анализу, обезбјеђи наставак раније започетих вишегодишњих пројеката и мјера, као и њихово усклађивање са новим стратешким и секторским циљевима. Кључни приоритети и фокуси за 2019. годину дефинисани су усвојеним Акционим планом. Овим документом планирана је реализација активности у оквиру 173 пројекта и мјере из Стратегије развоја. Од укупног броја планираних пројеката, 125 пројеката и мјера су вишегодишњи пројекти чија је реализација почела у претходном периоду, док се 48 пројеката и мјера односило на једногодишње пројекте или пројекте чија је реализација требало да почне у 2019. години.

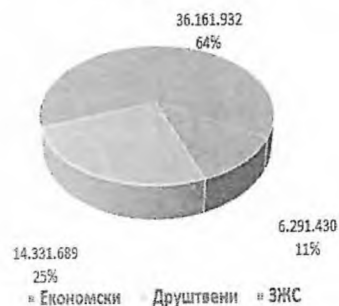
Највећи број пројеката и мјера, планиран је у оквиру друштвеног сектора – 71 у којем су интегрисана два стратешка циља, у економском сектору су планирана 52 пројекта/мјере, а у сектору заштите животне средине и комуналне инфраструктуре 50 пројекта/мјере (Графикон 1.). За реализацију ових пројеката, Акционим планом за 2019. годину било је планирано 56.785.051,31 КМ. Саставни дио овог износа била су и средства у износу од 9.508.211,13 КМ, која су раније обезбјеђена и резервисана за наставак пројеката чија је реализација почела у претходном периоду и који се настављају током 2019. године. Поред тога, за 2019. годину из редовних буџетских средстава и екстерних извора финансирања, за реализацију пројеката и мјера планиран је износ од 47.276.840,18 КМ од чега 6.291.430,00 КМ за сектор економског развоја, 12.421.589,18 КМ за сектор друштвеног развоја и 28.563.721,00 КМ за сектор заштите животне средине и комуналне инфраструктуре. Узимајући у обзир и обезбјеђена средства за наставак реализације пројеката из претходног периода, планирани су слједећи износи: сектор економског развоја 6.291.430,00 КМ (11%), сектор друштвеног развоја 14.331.689,18 КМ (25%) и сектор заштите животне средине и комуналне инфраструктуре 36.161.932,13 КМ (64%)(Графикон 2.).

Структура планираних пројеката по секторима за 2019. годину

Графикон 1.

Структура финансирања планираних пројеката за 2019. по секторима

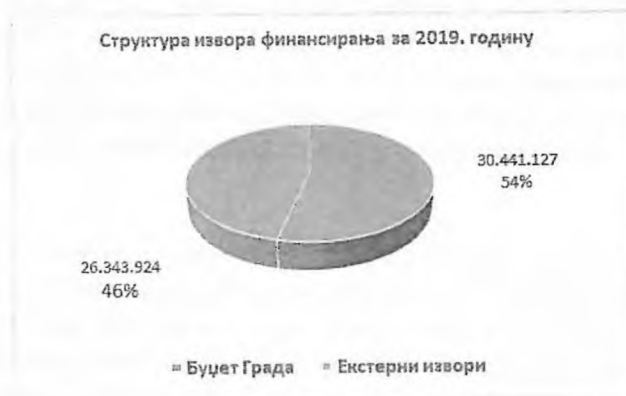

Графикон 2.

Приликом планирања реализације пројеката за 2019. годину, значајан удио имала су финансијска средства планирана да буду обезбјеђена из екстерних извора. Екстерни извори финансирања пројеката, у смислу овог документа, подразумевају кредитна средства, емисије обвезница, средства и трансфере виших нивоа власти – средства Владе Републике Српске и републичких јавних предузећа, донаторска средства, средства

приватних инвеститора, сарадњу кроз моделе јавно-приватног партнерства, сарадњу са друштвено-одговорним компанијама и др. .

Према изворима финансирања, за 2019. годину, за реализацију пројеката и мјера из Стратегије развоја из средстава буџета Града планирано је око 28.189.769,00 КМ и из екстерних извора око 19.087.071,18 КМ. Узимајући у обзир и претходно обезбјеђена средства за наставак реализације пројеката, планирани су сљедећи износи: из буџета Града 30.441.127,13 КМ (54%) и из екстерних извора 26.343.924,18 КМ (46%) (Графикон 3.).

Графикон 3.

У сектору економског развоја, за 2019. годину, планирано је да се најзначајнији пројекти и мјере реализују с циљем испуњавања критерија и задржавања BFC SEE стандарда тј. одржавања статуса града са повољним пословним окружењем. С тим у вези, за мјере из овог програма и унапређење сарадње са инвеститорима (М.1.1.1.4., М.1.1.1.5., М.1.1.1.6. и М.1.1.1.7.), планирано је око 35.000,00 КМ. У складу са секторским приоритетима, најзначајнија средства планирана су за пројекте: П.1.1.2.3. *Инфраструктурно уређење локација за инвестирање* - 610.000,00 КМ (за извођење радова на изградњи саобраћајнице са комплетном инфраструктуром у постојећој Пословној зони „Рамићи“ и за уређење нове пословне зоне „Јелшинград“ и изградњу саобраћајнице са комплетном инфраструктуром за приступ), М.1.2.2.1. *Подршка запошљавању и самозапошљавању кроз финансијске подстицаје* – 922.000,00 КМ кроз које је обезбјеђена подршка и за реализацију М.1.2.2.5. *Подстицаји за женско предузетништво*; М.1.2.2.2. *Успостављање локалних партнерстава за запошљавање* – 500.000,00 КМ; М.1.2.2.6 *Подршка развоју друштвеном (социјалном) предузетништву*; П.1.2.3.2. *Успостављање Центра за преквалификацију и доквалификацију (трансформација ЈУ Раднички универзитет)*; М.1.2.3.3. *Усмјеравање младих ка перспективним занимањима*; М.1.3.1.1. *Оснаживање Центра за развој пољопривреде и села* – 533.500,00 КМ; М.1.3.2.2. *Подстицаји за развој пољопривредне производње* – 900.000,00 КМ; П.1.4.1.2. *Израда нове Стратегије развоја туризма за петогодишњи период*; М.1.4.1.4. *Међународна конференција туризма и инвестиција* – 76.000,00 КМ; П.1.4.3.1. *Креирање имиџа Града као туристичке дестинације* – 606.400,00 КМ и П.1.4.2.7. *Изградња пристаништа за дајак* – 150.000,00 КМ.

За развој друштвеног сектора, планирана су средства за реализацију пројеката и мјера кључних за обезбјеђење угодног живота свих грађана, односно омогућавање једнаких

шанси, без обзира на различитости у годинама, старости и/или интересовањима или живот у урбаном или руралном подручју града. Међу најзначајним пројектима и мјерама су слједећи: П.4.1.1.1. Реконструкција и адаптација постојећих и изградња нових објеката предшколских установа – 714.000,00 КМ; П.4.1.1.2. *Унапређени капацитети основних школа у градском, приградском и руралном подручју* – 603.784,18 КМ; М.4.1.2.2. Стипендирање ученика и студената – 1.600.000,00 КМ; П.4.2.1.3. Опремање Дома здравља у складу са стандардима пружања здравствених услуга – 350.000,00 КМ; П. 4.2.2.8. Унапређење партнерства и сарадње у заједници од значаја за унапређење социјалне заштите грађана – 238.000,00 КМ. Посебан значај у 2019. години има почетак реализације новог пројекта који доприноси реализацији Стратегије развоја – *Бања Лука људског лица* који подразумева унапређење партнерства и сарадње са цивилним сектором, системско унапређење бриге о лицима треће животне доби, програме информисања младих као и мноштво активности за дјецу и младе које ће се реализовати у образовним установама и мјесним заједницама.

Поред ових пројеката, посебан значај у 2019. години имао је П.4.3.1.4. *Кандидатура Града за Европску престоницу културе*. У контексту реализације овог пројекта, планиран је и завршетак реализације П.4.3.2.1. *Ревитализација Културног центра „Бански двор“* – 1.700.000,00 КМ; П.4.3.2.2. Наставак ревитализације и реконструкције тврђаве „Кастел“ – 150.000,00 КМ; П.4.3.2.5. Изградња и реконструкција објеката друштвених садржаја с циљем децентрализације културе – 500.000,00 КМ, те М.4.3.3.1. Успостављање и развој партнерства јавног, приватног и сектора цивилног друштва од значаја за реализацију културне политике – 100.000,00 КМ. У области спорта, значајна је реализација М.4.4.1.2. Финансирање спорта у складу са важећим прописима – 1.492.838,00 КМ и П.4.4.2.1. *Изградња, реконструкција и опремање отворених и затворених спортских објеката* – 545.000,00 КМ, као и објекти спортско-рекреативног садржаја.

У циљу стварања модерне, урбане средине, угодне за живот свих грађана и реализације другог стратешког циља, планирани су пројекти: М.2.1.1.2. Увођење Е-услуга за грађане и привреднике - *дигитализација Скупштине Града Бања Лука* и израда студије за развој *Smart City* концепта на подручју града – 82.730,00 КМ; М.2.1.3.4. Планирање средства за подршку пројектима одобреним од стране међународних организација/институција – 365.000,00 КМ; П.2.1.4.1. Израда Урбанистичког плана – 125.000,00 ; М.2.2.1.3. *Промоција Града путем друштвених мрежа* - 8.000,00 КМ; П.2.2.2.6. Увођење *Bike Sharing* система на подручју града – 30.000,00 КМ и др..

У сектору заштите животне средине и развоја комуналне инфраструктуре, планирана су значајна улагања у систем водоснабдијевања на подручју Града и то кроз сарадњу са Владом Републике Српске, те кредитни аранжман са Европском банком за обнову и развој (ЕБРД), односно пројекат *Вода I*. Реализација пројекта *Вода I* планирана је кроз П.3.3.1.2. Изградња примарних цјевовода – 3.450.000,00 КМ; П.3.3.1.3. Изградња и реконструкција секундарне водоводне мреже – 3.170.000,00 КМ; П.3.3.1.4. Изградња нових и проширење постојећих резервоара – 2.730.000,00 КМ, те П.3.3.2.2. Изградња колектора – 400.000,00 КМ.

У области саобраћајне инфраструктуре, планиран је наставак радова на изградњи значајних пројеката у приградском подручју П.3.5.1.2. *Реконструкција Улице Краља Александра и Шарговачке улице* – 3.000.000,00 КМ, те санација клизишта и наставак изградње дијела саобраћајнице у насељу Пријечани – 650.000,00 КМ. У овом секторском циљу, планиран је почетак реализације новог пројекта који доприноси реализацији Стратегије развоја – *Изградња саобраћајнице – продужетак „паралеле“ преко Економије до Санске улице са припадајућом инфраструктуром* у сарадњи са Владом РС – 2.500.000,00 из средстава Владе РС. У дијелу развоја саобраћајне инфраструктуре планиран је П.3.5.1.4. *Наставак радова на изградњи новог моста на локацији некадашњег Зеленог моста као и почетак изградње моста у Српским топлицама* - 1.400.000,00 КМ, П.3.5.1.3. *Наставак изградње Источног транзита 2.фаза* – 1.350.000,00 КМ, те П.3.5.1.6. *Изградња кружних раскрсница на територији града* – 4.120.000,00 КМ.

У контексту развоја инфраструктуре на подручју Града, планирана је реализација три међународна архитектонска конкурса: конкурс за израду идејног урбанистичко-архитектонског рјешења централне пјешачке зоне, архитектонски конкурс за идејно рјешење објекта мултифункционалне дворане и конкурс за израду идејног рјешења за нови мост у насељу Долац.

У сегменту унапређења система превентивног дјеловања и припрема за ефикасно реаговање у условима природних и других непогода, планирани су пројекти М.3.7.1.2. *Доградња система за обавјештавање и узбуњивање грађана о надоласећој опасности* – 299.000,00 КМ; П.3.7.2.3. *Наставак изградње монтажно-демонтажног објекта намјене магацински простор и центра за обуку цивилне заштите* 400.000,00 КМ, те П.3.7.1.10. *Опремање и обучавање припадника ПТВЈ* – 1.130.000,00 КМ.

Дефинисање приоритета усмјерених ка инфраструктурном развоју указује на дугорочну опредјељеност ка стварању повољног пословног окружења, амбијента угодног за живот свих грађана, равномјерног развоја урбаног и руралног подручја, те постизање инфраструктурне и комуналне повезаности Града изнутра и извана. Кроз планиране активности за 2019. годину, може се уочити и посвећеност наставку реализације започетих капиталних инвестиција из 2018. године, као и тренд у реализацији инфраструктурних пројеката у сарадњи са вишим нивоима власти у Републици Српској. Обезбјеђивање финансирања из екстерних средстава посебно је значајно за инфраструктурни развој и реализацију капиталних инвестиција.

Приликом дефинисања приоритета за 2019. годину, значајне су биле и активности на креирању имица Града као туристичке дестинације – организација „блокова догађаја“ попут *Прољећа у Бањалуци* и *Бањалучке зиме* или *кандидатуре Града за Европску пријестоницу културе*, те очување стандарда повољног пословног окружења. Планиране су и мјере усмјерене ка модернизацији процеса рада градске администрације и унапређења услуга за грађане и инвеститоре, те јачање сарадње са цивилним сектором, што показује дугорочну опредјељеност за интегрисан развој у функцији грађана, инвеститора и посјетилаца.

3. ПРЕГЛЕД РЕАЛИЗАЦИЈЕ СТРАТЕГИЈЕ РАЗВОЈА ЗА 2019. ГОДИНУ

3.1. Кључни резултати и остварени напредак по секторима

На основу прикупљених података добијених од стране носилаца имплементације пројеката и њихове обраде, у 2019. години настављена је реализација активности које доприносе реализацији стратешких циљева развоја. Такође, током 2018. године, реализација одређених капиталних инвестиција финансираних екстерним изворима одвијала се нешто спорије од планиране динамике, али се њихов завршетак и ефекти реализације уочавају кроз реализоване активности у 2019. години. У наставку је дат преглед реализације најзначајних пројектних активности и мјера по секторима и секторским циљевима на основу очекиваних секторских исхода и индикатора.

Сектор економског развоја

У сектору економског развоја, дефинисана су четири секторска циља до краја 2022. године, која су међусобно интегрисана и чине цјелину која у највећој мјери доприноси реализацији првог стратешког циља.

У оквиру *СЕЦ 1.1. – Унапређено пословно окружење и развијене нове и постојеће зоне за веће инвестирање*, за 2019. годину, планиране су значајне активности у смислу задржавања међународног стандарда града са повољним пословним окружењем. У оквиру *М.1.1.1.4. Одржавање стандарда повољног пословног окружења*, Град Бања Лука је успјешно прошао процес сертификације према новом издању BFC стандарда. У складу са верификационим извјештајем од 01.03.2019. године, остварена укупна оцјена испуњености задатих критеријума у износу од 94 одсто од максималних 100 поена. Важење BFC SEE сертификата је 3 године, с тим да су у том периоду обавезне двије надзорне провјере, како би се провјерила и потврдила континуирана примјена критеријума сертификације као и препорука датих у Верификационом извештају. Кроз свој проактиван приступ инвеститорима, у оквиру *М.1.1.1.5. и М.1.1.1.6. реализоване су мјере подршке инвеститорима*. Тим за посјете инвеститорима Одјељења за локални економски развој и стратешко планирање је посјетио 8 привредних друштава са територија града Бања Лука из сљедећих сектора: металопрерађивачка индустрија, грађевинска индустрија, прехранбена индустрија и дрвна индустрија. Сви проблеми и потешкоће са којима се посјећена привредна друштва суочавају евидентирани су од стране Тима за посјете и прослијеђени надлежним органима како би исти у што скоријем року били рјешени. У оквиру *П.1.1.2.1. Израда неопходне документације за инвестирање* у току 2019. године, привабљени су УТУ-и и израђена је пројектно-техничка документација за: израду кровне конструкције на објекту Управне зграде у ПЗ "Рамићи - Бања Лука" и за вањско уређење грађевинске парцеле са објектом Управне зграде, к.ч. бр. 1283/9 у ПЗ "Рамићи-Бања Лука". За оба наведена пројекта избрани су најповољнији извођачи путем поступка јавне набавке, а завршетак радова очекује се у 2020. години. У 2019. години реализовано је и прибављање употребне дозволе за регулацију потока Глоговац у ПЗ "Рамићи - Бања Лука" и сва неопходна документација за уклањање објекта "Котловница", а само уклањање очекује се да ће бити реализовано у 2020. години. За реализацију овог пројекта утрошено је до сада

око 31.532,00 КМ. Активности у оквиру *П.1.1.2.3. Инфраструктурно уређење локација за инвестирање* извођење радова на уређењу грађевинског земљишта за нову пословну зону на локацији код Јелшинграда и изградња саобраћајнице са комплетном инфраструктуром за исту локацију пролонгирано је због недобијања сагласности Пољопривредног института за цијепање парцела током 2019. Активности се настављају у 2020. години. Извођење радова на регулацији корита потока Глоговац у ПЗ "Рамићи - Бања Лука" реализовано је за шта је утрошено око 61.062,00 КМ. За потребе промоције Града Бања Лука као повољне локације за инвестирање, у потпуности је реализован *П.1.1.2.4. Припрема каталога brownfield и greenfield локација на подручју Града* - локације у власништву Града су ажуриране и представљене су на званичној интернет страници, као и сам каталог. Објављен је јавни позив, којим су позивана сва физичка и правна лица, која у свом власништву имају земљиште (*Greenfield*) и/или објекте (*Brownfield*), које би се могле понудити домаћим и страним инвеститорима, да попуне пријавни образац и на тај начин обавијесте Град и дају сагласност за понуду њиховог земљишта/објекта страним и домићним инвеститорима. У оквиру *П. 1.1.2.5. Успостављање Развојно-едукативног центра*, припремљен је пројекат Развојно едукативног центра за дрвопрерађиваче и пријављен на позив USAID WHAM.

У смислу реализације секторских циљева у 2019. години, реализоване су двије нове инвестиције у постојећим пословним зонама (SIM IMPEX доо и ELAS metalexpert доо). Збирна вриједност ових инвестиција износи 4.500.000,00 КМ. Број нових инвеститора у постојећим пословним зонама увећан је за 10% у односу на 2018. годину. Вриједност инвестиција у пословним зонама града износи око 18.500.000,00 КМ. Ова вриједност представља раст за око 4.500.000,00 КМ у односу на 2018. годину.

У оквиру *СЕЦ 1.2. – Повећана конкурентност МСП и предузетништва*, у оквиру *П. 1.2.1.1. Израда секторске стратегије развоја МСП и предузетништва за петогодишњи период*, израђен је стартешки документ с циљем успостављања планског развоја и стварања оквира за развој динамичног, конкурентног и извозно оријентисаног сектора малих и средњих предузећа у наредном петогодишњем периоду. Током овог процеса, прикупљани су подаци за израду документа, те организовани састанци фокус група са представницима кључних сектора са подручја Града. У оквиру *М.1.2.2.1. Поддршка запошљавању и samozapoшљавању кроз финансијске подстицаје*, у складу са важећим актима донешена је Одлука о додјели подстицајних средстава према којој су средства за суфинансирање дијела трошкова набавке основних средстава у циљу технолошког развоја додјељена за укупно 40 правних лица и предузетника док је субвенционисано 65 samozapoшљавања. Седам средњих стручних школа са подручја града суфинансирано је за набавку опреме за опремање кабинета за практичну наставу. Реализована су средства у износу од 1.022.800,00 КМ. За суфинансирање дијела трошкова набавке основних средстава реализовано је 637.600,00 КМ, за суфинансирање samozapoшљавања 190.200,00 КМ и за суфинансирање набавке опреме за опремање кабинета средњих стручних школа 195.000,00 КМ. Путем подстицајних средстава у функцији запошљавања реализоване су и активности у *М.1.2.2.5. Подстицаји за женско предузетништво*, средства су одобрена за 37 жена предузетница (седам подстицаја је одобрено за набавку основних средстава, а 30 за samozapoшљавање). Вриједност подстицаја била је: за набавку основних средстава - 199.300,00 КМ и за samozapoшљавање 93.600,00 КМ. У оквиру *М.1.2.2.6. Поддршка развоју*

друштвеног (социјалног) предузетништва, Град је Иновационом Центру Бања Лука (ИЦБЛ) додијелио на кориштење пословни простор под посебним условима на период од двије године. Након јавног позива слободни капацитети у оквиру пословног инкубатора су попуњени. Простор на локацији Југ Богдана је отворен званично у марту 2019. У оквиру тог простора, пет нових компанија је започело своје пословање. За реализацију овог пројекта, поред имовине Града, реализовано је и око 17.840,00 КМ средстава из екстерних извора финансирања. Кроз јавни позив Града, подржани су и пројекти „Социјално предузетништво – препреке и перспектива“ и „Друштвено предузетништво у функцији развоја Бањалуке“. У 2019. години, посебно је значајан завршетак пројекта *П.1.2.3.2. Успостављање Центра за преквалификацију и доквалификацију* који се односи на *трансформацију ЈУ Раднички универзитет*. Реализовани су планирани пројекти попут конференције о дуалном образовању, те је јавна установа промијенила концепт рада и организације и формиран је *ЈУ Центар за образовање одраслих Бањалука*. Фокус рада је на реализацији програма за образовање одраслих – средњег стручног образовања, преквалификације и доквалификације у складу са потребама тржишта рада, курсеви страних језика, бизнис едукације, те сарадња са образовним институцијама и привредницима у смислу израде нових програма оспособљавања радника. За реализацију овог пројекта утрошено је око 250.000,00 КМ. Кроз *М.1.2.3.3. Усмјеравање младих ка перспективним занимањима и подршка запошљавању младих* реализоване су активности отварању заједничког радног простора (*coworking space*) за који је Град такође обезбиједио простор, те отварање *hub*-а у сарадњи између ИЦБЛ-а и Фондације Мозаик. Ове активности су такође реализоване кроз сарадњу са међународним пројектима у износу од око 84.000,00 КМ. Поред тога, Градска развојна агенција је реализовала низ активности за младе попут учешћа 180 ученика из три бањалучке средње школе који су посјетили Велење (студијска посјета) у оквиру пројекта "The way forward" који је финансиран из ЕУ програма "Европа за грађане"; формиран је Савјет за образовање и запошљавање; организоване су посјете бањалучким фирмама за 300 ученика основних школа у циљу упознавања ученика са занимањима и условима рада у појединим секторима, те је одржан „Сајам запошљавања Бања Лука 2019“ на коме је учествовало 49 излагача који су исказали потребу за 350 радних мјеста.

У смислу реализације овог секторског циља као индикатори користе се основни показатељи стања у привреди на подручју Града. Према извјешајима Пореске управе РС, на подручју града Бањалуке пораст запослености настављен је и у 2019. години. Број запослених са стањем 31.12.2019. године износио је 73.490 и повећан је у односу на исти извор на крају 2018. године за 1.681 радник или 2,3%. Према процјенама Републичког завода за статистику, број становника у граду у 2018. износио је 184.257, а 2019. 184.843, а број МСП-а је повећан са 8.190 у 2018., на 8.775 у 2019. години. Према индикатору број МСП/1000 становника, остварен је раст са 44,45 (2018) на 47,47 (2019). Рачунајући стопу незапослености као однос активне понуде радне снаге и збира незапослених и запослених (административна стопа незапослености), на подручју града Бањалуке забиљежено је смањење стопе незапослености, са 11,3% децембра 2018. године, на 9,1% децембра 2019. године.

У оквиру *СЕЦ 1.3. Развој пољопривреде*, подршка развоју пољопривреде реализује се путем Центра за развој пољопривреде и села. За *М.1.3.1.1. Оснаживање Центра за развој*

пољопривреде и села – санирана су два објекта за смјештај биолошке имовине на РЕЦ „Мањача“, завршени радови на санацији електроинсталација у објектима; завршена набавка говеда, укупно 24 грла –стеоне јунице; завршена реконструкција објекта (штала 1) којом су формиране просторије за пчеларску производњу и др. Набављена је опрема за пчеларство, за потребе пчеларске производње на РЕЦ Мањача, те израђен нови дизајн веб странице Центра. Утрошена су средства у износу од око 175.000,00 КМ. Најзначајније мјере подршке за развој пољопривреде су *М.1.3.2.2. Подстицаји за развој пољопривредне производње* у оквиру које у 2019. години, за подстицаје намјењене развоју пољопривредне производње одобрена су средства у износу од 900.000,00 КМ. У складу са Правилником о условима и начину остваривања подстицајних средстава у 2019. години, реализован је јавни позив на који се пријавило укупно 426 кандидата. Од укупно пријављених 426 кандидата, услове за додјелу подстицајних средстава испунила су укупно 400 кандидата, и то: подстицаји (субвенције) – 134 кандидата (678.534,07 КМ), премије за стеоне јунице – 74 кандидата (43.000,00 КМ), премије за пчелиња друштва – 89 кандидата (37.782,00КМ), премија за краставце корнишоне – 20 кандидата (18.878,96КМ), премија за сјеменски материјал – 83 кандидата (42.640,20КМ). Укупан износ реализованих подстицајних средстава за 2019. годину износи 820.835,23 КМ. Уговор о реализацији подстицајних средстава (суфинансирање) потписан је са 134 кандидата, док је за премије уручено 266 рјешења. За *М.1.3.2.4. Рекултивисање запуштених парцела обрадивог пољопривредног земљишта*, Програмом коришћења средстава од накнаде за претварање пољопривредног земљишта у непољопривредне сврхе Центра за развој пољопривреде и села за 2019. годину, утврђен је износ од 210.000,00КМ. Јавни позив је био отворен од 01.08. до 31.08.2019. године. Број кандидата који су потписали уговор о додјели средстава, према врсти пројекта и укупно пласираном износу: за пројекат оспособљавања и уређења пољопривредних земљишта која су деградирана, запуштена, која су лошијег квалитета или неплодна – 13 кандидата (30.465,30КМ) и за пројекат поправке и побољшања плодности земљишта - 125 кандидата (179.203,10КМ). У оквиру *П.1.3.1.4. Успостављање рејонских тржница и пијаца за пласман пољопривредних производа на подручју Града*, у сарадњи са Градом Требиње, отворена је *Херцеговачка кућа*. За реализацију овог пројекта, Град је обезбједио пословни простор који је адаптиран. Набављена је опрема за потребе *Херцеговачке куће* која је званично почела да ради 22.04.2019. године. Реализована средства за овај пројекат износе око 55.000,00 КМ. У оквиру *П.1.3.2.5. Развој урбане пољопривреде по концепту „Градске баште“*, Град је помогао овај пројекат устапањем неискоришћеног градског земљишта Удружењу грађана „Градске баште“ додјелом 80 м² потпуно припремљене земље за обраду у 2019. години. Бања Лука ће у овом пројекту бити примјер градовима у регији.

У оквиру *СЕЦ 1.4. Развој туризма*, покренута је реализација *П.1.4.1.2. Израда нове Стратегија развоја туризма Града* чије се завршетак очекује током 2020. године. Реализована је *М.1.4.1.4. Међународна конференција туризма* - кроз три панела, обрађене су теме: дестинацијски менаџмент, рецептивни туризам и туристичка инфраструктура - саобраћајна повезаност. На Конференцији је присуствовало укупно 180 учесника. Током организованих Б2Б сусрета, одржано је око 100 састанака. Остварени ефекти конференције: препознатљивост Конференције у туризму у региону-медијско праћење и емитовање четири прилога и двије репортаже телевизији; представљање успјешних искустава и пракси из региона; подигнута свијест о значају туризма за заједницу;

реализована комплетна кампања на електронским медијима (фејсбук, инстаграм и др.); умрежени кључни актери у туризму са интересним странама из области туризма у Бањалуци. Реализована средства за овај пројекат су око 76.800,00 КМ. Завршен је пројекат који се односио на *успостављање мониторинга привредних субјеката у туризму*, реализоване активности у складу са важећим законским прописима. Реализована је и медијска кампања „Стан на дан“ - позив суграђанима да региструју своје смјештајне јединице типа апартмани, собе за изнајмљивање и куће за одмор, популарног назива „Стан на дан“. Кампања је трајала од 01. априла до 05. маја 2019. године са позитивним исходом, јер је омогућила физичким лицима олакшан приступ информацијама о начину регистрације и олакшицама, док су активности инспекције биле усмјерене на упознавање и упозоравање о висинама казни предвиђеним за „рад на црно“. У оквиру *М. 1.4.2.2. Развој понуде смјештајних капацитета на територији града Бања Лука*, ТОБЛ је пружио подршку инвеститорима кроз промоцију смјештајних капацитета (на сајмовима, кроз повезивање понуде и тражње, путем туристичких агенција и туроператора и сл.) као и потенцијалним инвеститорима у фази припреме и реализације пројеката, уступајући статистичке податке и анализе рађене за исте. У току 2019. године отворена су два нова хотелска смјештаја: *Courtyard by Marriott***** и хотел *Славија****, који су промовисани на званичним медијским каналима ТОБЛ-а и уврштени у понуду смјештаја на подручју града Бања Лука. Отварањем наведених смјештајних објеката остварила се дугоочекивана потреба за повећањем смјештајних капацитета у категорији хотела са 4* и повећањем укупног броја расположивих смјештајних капацитета у Бањалуци. У оквиру *П.1.4.3.1. Креирање имиџа града као туристичке дестинације*, градска администрација је у сарадњи са својим институцијама и другим партнерима, организовала манифестације и „блокове догађаја“. Овогодишња манифестација "Бањалучка зима 2018/2019" одржана је по први пут под новим концептом и на више локација. Циљ манифестације је промоција Бањалучке као пожељне дестинације за новогодишње празнике на регионалном нивоу. У оквиру програма „Зимска варош“ представљени су бројни излагачи и угоститељи са локалним производима, клизалиште за најмлађе и културно-умјетнички програм. Обиљежена је Међународна нова година кроз три ноћи концерата са регионалним музичким звијездама. Реализоване су и манифестације: „Прољеће у Бањалуци“ у оквиру којег је организован "Невап-фест" као најпознатија гастро-манифестација. Циљ манифестације је промоција традиционалног и аутентичног бањалучког производа, као и обогаћивање манифестационих и туристичких садржаја у граду. Процењује се да је фестивал посетило око 20.000 Бањалучана и туриста; „Љето на Врбасу 2019“ гдје је у свим активностима, учествовало је око 300 учесника чије је наступе пратило око 5.000 гледалаца и велики број медија; „Кочићев збор“; „15. Козара етно“, и др. За ове активности реализовано је око 700.000,00 КМ. У програму развоја туристичке инфраструктуре, реализован је покренуте су активности на *П.1.4.2.5. Изградња мултифункционалне дворане (конгресни центар)*, донесена је одлука о провођењу међународног архитектонског конкурса за избор најбољег идејног рјешења за мултифункционалну дворану који је објављен 31.12.2019. године и чија реализација ће се наставити и у 2020. Значајне су активности реализоване у *П.1.4.2.3. Унапређена туристичко-рекреативна понуда на Мањачи*, завршена акција чишћења и уређења терена за ТРК Мањача; завршен паркинг простор за потребе ТРК капацитета 1000 моторних возила и 20 аутобуса; изграђена нова уставна брана и кружни пут око језера дужине 3.600 m. На предметном подручју је изграђена ладара средствима одобреним кроз пројекат који финансира *Via Dinarica*; изграђена Студија економске оправданости

Туристичко-рекреативног центра Мањача. Студенти АГФ-а су израдили 4 идејна рјешења за изглед комплекса; Организована је велика акција чишћења језера Шљивно у којој су учествовали представници републичких и локалних институција, удружења, спортских друштава итд. У оквиру *П.1.4.2.9. Изградња остале туристичке инфраструктуре*, извршена је реконструкција стазе за кајак у кањону Тијесно. Изграђен је један билборд - мегаборда за потребе туристичке промоције града Бања Лука и набављен нови новогодишњи материјал. Реализована средства за овај пројекат су око 300.000,00 КМ. У оквиру *П.1.4.3.2 креирање регионалних туристичких производа* у 2019. години реализовао се прекогранични пројекат „Искориштавање јеврејског културног наслеђа у дунавској регији-*REDISCOVER*“, који се суфинансира преко програма прекограничне сарадње „Дунав“. Циљ пројекта је искористити јеврејско материјално и нематеријално наслеђе у туристичке сврхе. У 2019. години одобрен је за реализацију још један пројекат прекограничне сарадње у којем је Град Бања Лука партнер. Пројекат се суфинансира кроз програм *Interreg IPA CBC Hrvatska-BIH-Crna Gora*. Циљ пројекта је стварање заједничке туристичке понуде кроз унапређење туристичке понуде на тврђавама, што ће се Бањалуци реализовати на тврђави Кастел. Укупан буџет пројекта је 1.618.437,00 еура, а буџет Града Бања Лука је 223.905,00 еура. Реализација пројекта почиње 01.03.2020. године.

У смислу секторских индикатора развој туризма, планирано је повећање броја лежајева на годишњем нивоу од 7.75 % у односу на базну 2017. годину, односно 146 лежаја годишње. Републички завод за статистику није уврстио у своје обрачуне смјештајне капацитете типа апартмани, собе за изнајмљивање и куће за одмор, у којем је у протеклој години дошло до повећања регистрованих субјеката. Због овог, стварно стање броја лежаја у смјештајним капацитетима је веће од наведеног. ТОБЛ у својим евиденцијама има 71 уговор са физичким лицима везано за овај тип смјештаја, што је у коначници око 140 лежаја и представља остварено планирано повећање. Реализовано је повећање броја лежаја у 2019. години за 5.97% у односу на 2018. годину. Отворена су два нова хотела: Courtyard by Marriott и хотел Славија. Реализовано је повећање од 3,3 % или 4413 ноћења у 2019. години односу на 2018. годину. Реализовано је повећање прихода по основу боравишне таксе на годишњем нивоу од 19.27% или 47.576,62 КМ у 2019. години у односу на 2018. годину.

Преглед реализације најзначајних секторских исхода и резултата активности у 2019. години, у сектору економског развоја, дат је у сљедећем табеларном прегледу:

Секторски циљ	Очекивани исходи/резултати у 2019. години	Напомена/Коментар
СЕЦ 1.1.	Реализоване 2 нове инвестиције у постојећим пословним зонама у граду (SIM IMPEX, ELAS)	Вриједност ових инвестиција је око 4.500.000,00 КМ, а број нових инвеститора у пословним зонама увећан је за 10% у односу на 2018.
СЕЦ 1.1.	Вриједност инвестиција у пословним зонама града износи око 18.500.000,00 КМ	Раст за 4.500.000,00 КМ у односу на 2018.
СЕЦ 1.2.	Додијељена вриједност подстицаја за запошљавање и samozapošljavanje је 1.022.800,00 КМ	Суфинансирање дијела трошкова набавке основних средстава у циљу технолошког развоја за 40 правних лица и предузетника, док је субвенционисано 65 samozapošljavanja.
СЕЦ 1.2.	Подршка за женско предузетништво у оквиру подстицаја	37 жена предузетница добило подршку при чему њих 30 за samozapošljavanje
СЕЦ 1.2.	Повећан је број запослених на подручју града за 1.681	73.490 запослених на крају 2019. године у односу на 71.809 у 2018.
СЕЦ 1.2.	Смањена стопа незапослености у граду	Са 11,3% из 2018. на 9,1% у 2019.
СЕЦ 1.2.	Развој друштвеног предузетништва и подршка запошљавању младих – отворени hub и coworking простор, нови простори за пословни инкубатор и start up	У новом простору, 5 послује компанија, сарадња са међународним пројектима
СЕЦ 1.2.	Извршена трансформација ЈУ Радничког универзитета у ЈУ Центар за образовање одраслих	Створени услови за образовање одраслих у складу са потребама тржишта рада.
СЕЦ 1.3.	Додијељена вриједност подстицаја у пољопривреди је 1.030.835,23 КМ.	400 кандидата добила подстицаје у пољопривреди, а 138 пољопривредника субвенцију за побољшање квалитета земљишта
СЕЦ 1.3.	Отворена Херцеговачка кућа	Обезбјеђен простор за пласман домаћих пољопривредних производа
СЕЦ 1.3.	Успостављен нови приступ развоју урбане пољопривреде по концепту „градске баште“ – додијељено на кориштење цивилном сектору додатних 80 квадратних метара земље за потребе пројекта	Бања Лука је реализацијом овог пројекта постала примјер градовима у окружењу.
СЕЦ 1.4.	Реализовани „блокови догађаја“ с циљем развоја туристичке понуде града – <i>Прољеће у Бањалуци, Бањалучка зима, Кочићев збор и др.</i>	Преко 60.000 посјетилаца учествовало у организованим манифестацијама.
СЕЦ 1.4.	Отворена два нова хотела на подручју града - Courtyard by Marriot и хотел Славија.	Реализовано повећање смјештајних капацитета у категорији хотела са 4* и повећањем укупног броја расположивих смјештајних капацитета у Бањалуци
СЕЦ 1.4.	Реализовано је повећање прихода по основу боравишне таксе на годишњем нивоу од 19.27% или 47.576,62 КМ у 2019. години у односу на 2018. годину.	Реализовано повећање од 13,67 % или 29 713.13 КМ више у односу на 2017.

Сектор друштвеног развоја

У сектору друштвеног развоја, дефинисано је седам логички интегрисаних секторских циљева, који заједно доприносе остварењу другог (два секторска циља) и четвртог (пет секторских циљева) стратешког циља.

У оквиру СЕЦ 2.1. – *Унапређена ефикасност Градске управе*, у 2019. години, провођене су активности с циљем стварања претпоставки за реализацију пројеката према *Smart City* концепту. У смислу повећања ефикасности рада градске администрације, у оквиру М.2.1.1.2. *Увођење Е-услуга за грађане и привреднике*, у сарадњи са ИЦБЛ-ом, реализован је пројекат *Assembly to citizens: E-government*, у оквиру којег је израђен и тестиран софтвер. Постављен је тестни систем е-скупштине. Такође, израђен је акциони план "Бања Лука - Smart City" и договорене активности са УНДП-ом за развој smart city концепта, које ће се реализовати у 2020. години. За реализацију овог пројекта, реализовано је око 163.000,00 КМ, највећим дјелом из екстерних средстава. Настављена је реализација П.2.1.1.7. *Ефикасно управљање имовином града* у оквиру којег се реализују активности на прикупљању и упису нових јединица имовине у Регистру некретнина по портфељима. У оквиру П. 2.1.1.5. *Умрежавање мјесних заједница у циљу повећања ефикасности рада*, у склопу реализације пројекта "Подршка пројектима МЗ на уређењу простора" у току 2019. године извршена је набавка рачунарске опреме за 8 мјесних заједница од укупно 9 предвиђених. Мјесне заједнице које су добиле рачунарску опрему су: Дракулић, Нова варош, Бронзани мајдан, Српске топице, Кола, Мишин хан, Шимићи и Кмећани. Кроз М.2.1.3.4. *Планирање средстава за подршку пројектима који су одобрени од међународних организација/институција*, суфинансирани су пројекти од интереса за Град који су реализовани у сарадњи са сектором цивилног друштва и међународним донаторима и по основу којих су обезбјеђена екстерна средства у износу од 138.470,00 КМ. Овом мјером подржана је и реализација пројекта „Јачање улоге мјесних заједница у БиХ“ који се проводи у партнерству са представницима мјесних заједница и УНДП-а. У оквиру ове мјере, током 2019. године, Град је кандидовао 12 пројеката према међународним донаторима, при чему се посебно истиче успјех на програму прекограничне сарадње. Пројекат се суфинансира кроз програм *Interreg IPA CBC Hrvatska-BiH-Crna Gora*. Носилац пројекта *FORTITUDE* је ЈУ Тврђаве Културе Шибеник, а поред Града Бања Лука, партнери на пројекту су и Град Карловац, Општина Херцег Нови и Општина Бар. Укупан буџет пројекта је 1.618.437,00 еура, а буџет Града Бања Лука је 223.905,00 еура. У циљу ефикасног просторног и урбанистичког планирања, реализоване су активности у оквиру П.2.1.4.1. *Израда Урбанистичког плана града за период од 20 година* у оквиру којег су настављене активности и припреми нацрта плана за шта је утрошено око 140.000,00 КМ.

У оквиру СЕЦ 2.2. – *Дигитална трансформација кроз изградњу „паметне“ инфраструктуре*, фокус је био на развоју „паметних“ услуга на више локација у граду, те подстицање кориштења електронских услуга у раду, како градске администрације, тако и за грађане. У оквиру П.2.2.1.2. *Едукативни програми за грађане за коришћење иновативних технологија* завршен је пилот пројекат - едукација 45 ученика 7. и 8. разреда основних школа. Усвојена нова знања и вјештине из ИТ области

Кроз П.2.2.1.3. *Промоција Града путем друштвених мрежа* – током 2019. године, настављено је одржавање профила на друштвеним мрежама: Вибер, Фејсбук, Јутјуб и Инстаграм. Путем јавног позива изабрани су и у функцију пуштени вибер стикери, како би се унаприједила постојећа Вибер заједница Града Бања Лука. Вибер заједница је надограђена апликацијом чет бот путем које суграђани лако и брзо могу да дођу до информација о свим сервисима градске администрације. Сви налози Града на поменутим друштвеним мрежама забиљежили су значајан раст пратилаца, односно чланова. Када је ријеч о сарадњи са Тимом за ЕПК, током 2019. године објављени су сви важнији документи и информације у вези са припремом и процем кандидатуре Бање Луке за Европску престоницу културе 2024. Реализована су средства у износу од око 30.000,00 КМ, највећим дијелом из донације. У оквиру М.2.2.2.1. *Унапређење јавног путничког саобраћаја*, набављено је 17 надстрешница у вриједности од око 88.000,00 КМ, те је постављен још један терминал за *Bike Sharing* систем на подручју града. У смислу планираних очекиваних пројектних исхода, закључно са 2019. годином, у оквиру овог секторског циља завршене су активности у оквиру пројеката и мјера: М. 2.2.1.6. *Развој и унапређење „Интерактивне мапе реализованих пројеката“*, П. 2.2.3.1. *Увођење једношалтерског система издавања грађевинских дозвола* и П. 2.2.3.2. *Увођење и развој Е-регистра*. Резултати ових пројеката су функционални и активно се користе у раду градске администрације. У контексту реализације очекиваних секторских исхода, реализовано је најмање 4 „паметне“ услуге за грађане, као и изградња „паметне“ инфраструктуре на једној локацији у граду.

У оквиру СЕЦ 4.1. - *Унапређен квалитет и доступност образовања*, значајне активности су реализоване у оквиру П. 4.1.1.1. *Реконструкција и адаптација постојећих и изградња нових објеката предшколских установа* – извршена је реконструкција пословног простора дјечијег вртића у улици 1. крајишке бригаде НО бр.1, уговорна вриједност радова 225.262,84КМ, те се наставак реализације очекује у 2020. години. За доградњу постојећег објекта дјечијег вртића *Колибри*, уговорена вриједност радова у 2019. години 547.721,38КМ и наставак реализације се очекује у 2020. години. У оквиру П.4.1.1.3. *Унапређени капацитети основних школа у градском, приградском и руралном подручју*, у сарадњи са Предсједником Републике Српске и Министарством просвјете и културе РС, реализоване су активности у сљедећим основним школама: "Свети Ћирило и Методије", санација санитарних чворова у ЦШ; "Јован Дучић", замјена паркета у 13 учионица у ПШ Куљани; "Војислав Илић", набавка и уградња 2 пумпе за централно гријање у ЦШ; "Вук Стефановић Караџић", изградња котловнице у ПШ Чесма; "Георги Стојков Раковски", реконструкција санитарних чворова; "Ђура Јакшић", санација санитарних чворова; "Милутин Бојић", санација санитарних чворова у ПШ Мишин Хан; "Младен Стојановић", санација санитарних чворова у ЦШ; "Пстар Кочић", набавка и уградња топлводног котла; "Бранислав Нушић", реконструкција ПШ Доња Кола; "Борисав Станковић", постављање лименог кровног покривача на равну површину изнад свлачионица у СД; "Бранко Радичевић" набавка намјештаја за 8 новоизграђених учионица; ОШ "Мирослав Антић", замјена крова на ПШ Борковићи; "Младен Стојановић", санација кровне површине на ЦШ; "Свети Ћирило и Методије", суфинансирање трошкова израде објекта за смјештај огревног дрвета у ПШ Горња Пискавица; "Петар Кочић", замјена дијела вањске столарије и санација подова у учионицама у ЦШ; "Вук Стефановић Караџић", замјена дијела унутрашње столарије (35 врата са штоковима у ЦШ); "Станко Ракита", увођење централног гријања у

ПШ Дебелаци; "Милан Ракић", наткривање свјетларника у ЦШ; "Борисав Станковић", замјена столарије у свлачионицама; "Иван Горан Ковачић", санација санитарних чворова. Осим ових активности, у оквиру овог пројекта посебно се истиче завршетак доградње О.Ш. Бранко Радичевић - 1 фаза реализована - учионички тракт. За потребе овог пројекта, Град је обезбиједио урбанистичку, техничку документацију и платио накнаду за грађевинску дозволу, радове на извођењу радило Министарство. Вриједност инвестиције која је реализована екстерним изворима Министарства је око 1.500.000,00 КМ. У оквиру *П.4.1.1.5.Опремање образовних установа у складу са прописаним стандардима*, као подршка средњим стручним школама на подручју града у набавци опреме за практичну наставу, суфинансирана је набавка опреме за кабинете практичне наставе у седам стручних школа у вриједности од 195.000,00 КМ.

У смислу планираних секторских исхода, унапређени су инфраструктурни капацитети у најмање 15 образовних установа на подручју града.

У оквиру *СЕЦ 4.2. – Унапређење инфраструктурних капацитета од значаја за социјалну и здравствену заштиту*, у оквиру *П.4.2.1.1. Унапређени инфраструктурни капацитети од значаја за пружање ванинституционалних услуга социјалне заштите*, за потребе реализације пројекта "Здраво старење" на локацијама Друштвени центар Росуље, просторије МЗ Борик и Дом пензионера, те од октобра и на локацији МЗ Побрђе/Булевар. У склопу унапређења услуге, објекти МЗ Борик и МЗ Побрђе/Булевар су опремљени канцеларијским материјалом и техничком опремом за потребе извођења активности. У оквиру *П. 4.2.1.3. Опремање Дома здравља у складу са стандардима пружања здравствених услуга*, обезбјеђена је донација Амбасаде Јапана за два санитетска возила за ЈЗУ Дом здравља и набављена медицинска опрема: ултразвучни апарат за Одјељење радиолошке и ултразвучне дијагностике; инхалатори (професионални) и друге опреме дефинисане уговором. Вриједност средстава реализована за овај пројекат је била око 535.000,00 КМ. У оквиру *П.4.2.1.5. Успостављање инфраструктурних капацитета за реализацију политике непрофитног социјалног становања града Бања Луке*, настављена је реализација Под-пројекта БХЗ – стамбено збрињавање појединаца и породичних домаћинстава који из економских и социјалних разлога нису у могућности да самостално рјеше своје стамбено питање на тржишту у сарадњи са Регионалним стамбеним програмом (изградња стамбених јединица у насељу Куљани). Завршени су радови на иградњи саобраћајнице - огранак XII куљанске улице са припадајућом инфраструктуром у вриједности од 393.434,48 КМ. У оквиру *М. 4.2.2.1. Унапређење социјалних услуга за старе* коју је реализовао ЈУ Центар за социјални рад, спроведена евалуација услуге помоћ у кући. Резултат евалуације је висок степен задовољства корисника услуге. Током 2019., са пружаоцем услуге потписан је нови уговор, чиме је дефинисано повећање цијене сата услуге и стварање предуслова за повећање броја корисника. Закључно са 31.12.2019., услугу користило 80 старих лица. Важно је истаћи активности у *П.4.2.2.8. Унапређење партнерства и сарадње у заједници од значаја за унапређење социјалне заштите грађана*, у оквиру којег је путем јавног позива за суфинансирање пројеката удружења грађана у 2019. години, подржано 26 пројекта који су у складу са циљевима локалних планских докумената: Акциони план за дјецу 2016-2020, Акциони план за унапређење положаја лица са инвалидитетом 2014-2019, Акциони план за заштиту права дјете у контакту са законом у граду Бањалуци 2018-2019, Програм развоја социјалне заштите у граду Бањалуци 2018-

2020. Такође, путем заједничког јавног позива Града и УНДП-а, за суфинансирање пројеката удружења грађана у 2019. години који је спроведен у оквиру пројекта „ReLOaD“, подржано је 7 пројеката у складу са циљевима наведених планских докумената. Реализована вриједност овог пројекта је 310.000,00 КМ.

Посебно значајан пројекат у овом сектору, покренут од стране Градске управе у 2019. години био је *Бања Лука људског лица*. У оквиру овог пројекта, реализовани су пројекти који се односе на три стуба: 1. Унапређење бриге о лицима треће животне доби кроз побољшање квалитета живљења, доступности информација и садржаја за особе треће животне доби, а омогућена је доступност информацијама кроз први градски портал за особе треће животне доби и едуковани су професионалци за рад са особама треће животне доби. Исто се одвијало путем активности пет културно-умјетничких друштава који су креирали специфичне програме у мјесним заједницама градске и руралне средине на подручју града Бања Лука и формирали 5 клубова са преко 300 активних чланова и са преко 200 радионица у мјесним заједницама и великом завршном манифестацијом која је окупила већину активиста на једном мјесту. Пројекат „Let’s update-ажурирајмо се“ удружења „Образовна иницијатива“ је реализовало први градски информативно-едукативни портал за особе треће доби www.optimisticno.com. Формирано је још 5 клубова на 5 локација у граду гдје су реализоване радионице за особе треће доби фокусирајући се на подршку у одржавању социјалних веза, унапређењу и очувању менталног здравља, подршку самосталном и активном животу, те емоционалном и психичком прилагођавању промјенама које доноси трећа животна доб.2. Програми за дјецу и младе о ненасилној комуникацији и здравим стилевима живота, који се одвијао кроз три пројекта с циљем унапређења физичког, менталног, емоционалног и социо-друштвеног здравља дјете основношколског и средњошколског узраста. "Двадесет хиљада разлога да промовишемо здраве стилове живота у Бањалуци" Института за развој младих и заједнице „Перпетум мобиле“ кроз едукацију 16 стручних служби средњих школа, 32 вршњака едукатора, 1000 ученика, кроз иновативне моделе рада и иновативне алате у раду са средњошколцима у свих 16 средњих школа у Бањалуци. Понуђен је нови приступ за стицање знања о здравим стилевима живота, превенцији разних девијантних појава те унапређењу односа према сопственом физичком и психичком процесу одрастања. "Здравље у центру" - удружења „Здраво да сте“ усмјерен је на израду иновативних алата и материјала за рад и адекватан пренос знања ученицима основних школа из области физичког, сексуалног и репродуктивног, менталног здравља, као и тестирање примјене ове методе у основним школама. Они су кроз пројекат „Мјесне заједнице-пријатељи дјете“ организовали и радионице за дјецу по мјесним заједницама, с циљем децентрализације активности и стављања у фокус мјеста живљења дјете и младих као једног од најзначајних ресурса у формирању младе особе кроз преко 90 радионица са преко 150 дјете и преко 600 контаката са дјецом, младима и родитељима.3. Програм за дјецу и младе односи се на доступност информација и правремено информисање - УГ "Церебра" је креирала пројекат и портал са свим пратећим каналима комуницирања на социјалним мрежама које могућавају приступ свим информацијама од интереса за младе у самом граду, регији, али и свијету www.mladibl.com. За овај пројекат реализована су средства у износу од 109.150,00 КМ.

У оквиру СЕЦ 4.3. – *Унапређени културни садржаји града*, у 2019. години у фокусу су биле активности у оквиру П.4.3.1.4. *Кандидатура Града за Европску пријестоницу културе*, Централни пројекат у 2019. години за Град Бању Луку је пројекат ЕПК 2024.

Подржани су пројекти у финализацији за кандидатуру, као и рад Фондације ЕПК. Након скоро три године преданог рада и уласка у финале, Град Бања Лука упутио 5. октобра 2018. године, Европској комисији апликацију кандидатуре за Европску престоницу културе 2024. године, под слоганом „Супротности се привлаче“. Урађена је видео-кампања „Амбасадори пројекта Бања Лука 2024“, у којој је кроз 22 интервјуа презентован потенцијал који град Бања Лука посједује, а било је ријечи и о изазовима и могућностима које пружа пројекат Европска престоница културе, те о разним аспектима пројекта. У склопу видео-кампање израђен је и видео са концерта „Супротности се привлаче“, свјетски познатих умјетника Стефана Миленковића и Слободана Тркуље, који је одржан 25. јула 2019. године. Њиме је озваничена, уз завршетак обнове спољашњег дијела Банског двора, и предаја апликације за Европску престоницу културе 2024. године. Финална презентација пројекта одржана је 24. септембра у Бриселу. И поред велике подршке и очекивања, те одличног пројекта бањолучког тима, 25.09.2019. године у Бриселу, норвешки град Бодо изабран је за Европску престоницу културе 2024. године, у конкуренцији градова изван ЕУ. Укупна средства за реализацију овог пројекта у 2019. години износе 225.000,00 КМ. У складу са овим, настављене су и активности у *П.4.3.2.1. Ревитализација Културног центра "Бански двор"*, завршени су радови на санацији и рестаурацији фасаде Банског двора, финансирано екстерним изворима у вриједности од 1.759.305,26 КМ, са декоративним освјетљењем фасаде вриједности 249.048,98 КМ и *П.4.3.2.2. Ревитализација и реконструкција тврђаве „Кастел“*, изведени су радови на ремоделацији и ревитализацији тврђаве Кастел у Бањалуци – Јужни бедем Сегмент 6 у вриједности од 112.602,00 КМ. Као подршка реализацији кандидатуре Града *М.4.3.3.1. Успостављање и развој партнерства јавног, приватног и сектора цивилног друштва од значаја за реализацију културне политике*, путем јавног конкурса за суфинансирање пројеката културног и умјетничког стваралаштва за 2019. годину, календара културних манифестација и програма суфинансирања културно-умјетничког аматеризма, програма и пројеката у области културе, суфинансирани су пројекти који су допринијели развоју партнерства приватног и сектора цивилног друштва од значаја за реализацију културне политике у износу од око 420.000,00 КМ. С циљем децентрализације културе и повећања доступности културних садржаја у приградском и руралном подручју, реализоване су активности у оквиру *П.4.3.2.5. Изградња и реконструкција објеката друштвених садржаја*, завршени су радови на инвестиционом одржавању, реконструкцији и адаптацији Дома културе у Крминама (2.фаза), реконструкција Дома културе у Мишином Хану, те су дјелимично реализовани радови на изградњи објекта мјесне заједнице и полицијске станице у насељу Лауш. Реализована средства за пројектне активности била су око 594.000,00 КМ.

У оквиру *СЕЦ 4.4. – Унапређени спортски садржаји и доступност спорта на подручју града*, завршена је реализација *П.4.4.1.1. Развој и унапређење вредновања спортских резултата*, у оквиру којих је дефинисан стратешки и нормативни оквир за ефикасно финансирање спорта на подручју града. Кроз *М.4.4.1.2. Финансирање спорта у складу са важећим правним оквиром*, суфинансиране су програмске активности спортских организација кроз Основни, Посебни и Допунски програм. Вриједност мјере била је 1.600.000,00 КМ. Значајне активности реализоване су и у *П.4.4.2.1. Изградња, реконструкција и опремање отворених и затворених спортских објеката (дворане и спортски терени)*, у оквиру којих је завршена реконструкција, адаптација и опремање спортске дворане „Техничке школе“, урађена урбанистичка и пројектна документација за

О.Ш. Свети Сава, у 2020. години планирано прибављање грађевинске дозволе и почетак радова. У оквиру П.4.4.2.2. *Унапређена јавна инфраструктуре за рекреативне садржаје*, изграђене су теретане у МЗ Обилићево и МЗ Чесма. Изграђена је трим стаза између моста КАБ-а и Ребровачког моста. Вриједност пројекта била је око 100.000,00 КМ. У оквиру П.4.4.2.3. *Изградња дјечијих игралишта*, у оквиру пројекта „Јачање улоге мјесних заједница у БиХ“, које финансира УНДП, изграђено је дјечије игралиште у улици Косте Крсмановића, и у сарадњи са друштвено-одговорном компанијом „Тропик малопродаја“ д.о.о. завршена је изградња дјечијег игралишта на локацији између улица Стевана Мокрањца и Масарикове у Новој вароши, чија је вриједност 85.156,61 КМ. Настављена је реализација активности у оквиру П.4.4.3.3. *Европски град спорта – Развој спорта кроз школске спортске секције* и П.4.4.3.1. *Спорт доступан дјеци*.

У оквиру СЕЦ 4.5. – *Осигуран висок степен безбједности грађана*, најзначајније активности реализоване су у оквиру П.4.5.1.1. *Успостављање институционалних капацитета за активно укључивање представника јавног, приватног и сектора цивилног друштва у питањима од значаја за унапријеђење бјезбедности у граду*, одржаване су редовне сједнице Форума за безбједност, те покренуте активности на изради Стратегије безбједности града. Такође, у сарадњи са UNWOMEN – сигурни градови, реализоване су активности у оквиру овог пројекта. Иако није планиран Акционим планом за 2019. годину, у оквиру П.4.5.1.3. *Развој и промоција безбједног и здравог живота*, реализован је пројекат *За твоје добро*. ЈЗУ Дом здравља у Бањалуци израдила је пројекат под називом „Програм раног откривања малигних обољења и утврђивања фактора ризика за масовне незаразне болести за одрасло становништво града Бања Лука“. У оквиру којег је у периоду од 06.10.2019. до 23.12.2019.године, ЈЗУ Дом здравља обавио је превентивне здравствене прегледе грађана који живе у шест мјесних заједница на територији града и то: Мотике, Чесма, Шарговац, Бочац, Агино село и Драгочај, који су као циљне групе дефинисани у горе наведеном Програму и доставио Извјештај о проведеним превентивним здравственим прегледима. За реализацију овог пројекта обезбјеђена су средства од 500.000,00 КМ из буџета Града.

Преглед реализације најзначајних секторских исхода и резултата активности у 2019. години, у сектору друштвеног развоја, дат је у сљедећем табеларном прегледу:

Секторски циљ	Очекивани исходи/резултати у 2019. години	Напомена/Коментар
СЕЦ 2.1.	Унапређена ефикасност Градске управе	Израђен Акциони план „Бања Лука – Smart City“ и постављен тестни систем за дигитализацију Скупштине Града (е-скупштина)
СЕЦ 2.1.	Кандидовано 12 пројеката према међународним донаторима – одобрен прекогранични пројекат	Обезбјеђена финансијска средства за реализацију пројекта FORTITUDE за Град Бања Луку у износу од 223.905,00 евра.
СЕЦ 2.2.	Промоција града путем друштвених мрежа	Унапређена вибер заједница са чет бот апликацијом, путем јавног позива изабрани и стављени у функцију вибер стикери.
СЕЦ 2.2.	Реализована и стављена у функцију <i>Интерактивна мапа пројеката, Е-регистар и једношалтерски систем издавања грађевинских дозвола</i>	Повећана информисаност и интеракција са грађанима и привредницима
СЕЦ 2.2.	Уведен <i>Bike Sharing</i> систем на подручју града на још једној локацији – 5 локација са 36 бицикала на подручју града	Изграђена „паметна“ инфраструктура за грађане и туристе
СЕЦ 4.1.	Унапређени инфраструктурни капацитети у 15 образовних установа на подручју града, завршена доградња ОШ Бранко Радичевић	Реализовано око 2.000.000,00 КМ за пројекте санације основних и средњих школа на подручју града у сарадњи са донаторима и ентитетским властима
СЕЦ 4.1.	Суфинансирана набавка опреме за кабине практичне наставе у 7 средњих школа путем јавног позива	Подршка Града средњим стручним школама за реализацију практичне наставе у износу од 195.000,00 КМ.
СЕЦ 4.2.	Пројекат „Бања Лука људског лица“	Ревитализација и унапређење партнерства са цивилним сектором, програми усмјерени на системско унапређење бриге о лицима треће животне доби, програми за дјецу и младе, те активности у мјесним заједницама.
СЕЦ 4.3.	Кандидатура за Европску престоницу културе 2024	Бања Лука – град финалиста
СЕЦ 4.3.	Завршена реконструкција „Културног центра - Бански двор“	Реализована инвестиција од преко 2.500.000,00 КМ и унапређена инфраструктура за реализацију културне политике града
СЕЦ 4.3.	Изграђени и реконструисани друштвени домови у Крминама (2.фаза), Мишином Хану и реализација јавног објекта у насељу Лауш	Унапређени услови за повећану доступност друштвених садржаја за грађане у приградском и руралном подручју
СЕЦ 4.4.	Реализовани пројекти <i>Спорт доступан дјечи</i> и <i>Развој спорта кроз школске спортске секције</i>	Повећана доступност спорта дјечи
СЕЦ 4.5.	Реализација пројекта „За твоје добро“	Превентивни здравствени прегледи за грађане 6 МЗ на подручју града у циљу спречавања масовних незаразних болести

Сектор заштите животне средине и комуналне инфраструктуре

У сектору заштите животне средине и развоја комуналне инфраструктуре, дефинисано је седам логички интегрисаних секторских циљева, који заједно доприносе остварењу трећег стратешког циља.

У оквиру СЕЦ 3.1. – *Унапређен Green City концепт у граду Бања Лука*, у 2019. години настављена је реализација П.3.1.1.2. *Израда Акционог плана Бања Лука – Зелени град* који се реализује уз техничку помоћ Европске банке за обнову и развој и у потпуности је финансиран из екстерних извора.

У оквиру СЕЦ 3.2. – *Унапређен систем интегралног управљања отпадом*, у оквиру П.3.2.1.2. *Унапређење постојећег система прикупљања комуналног отпада у урбаном и руралном подручју*, извршена је набавка 3 контејнера од 5м³ и једног контејнера од 7м³. У 2019. години, израђен је и усвојен нови Правилник о начину и условима одлагања и прикупљања отпада. Град је конкурисао на јавни позив Фонда за заштиту животне средине на којем је добио вриједност средства у износу од 90.000,00КМ за суфинансирање набавке контејнера, чија ће реализација бити у 2020. години. У 2019. години извршена је набавка корпи у износу од 19.400,94КМ. У П.3.2.1.6. *Планирање акција, образовање, васпитање и формирање свијести о потреби селективног одлагања отпада у образовним установама*, извршено је анкетирање и припрема грађана за пилот пројекат селективног прикупљања отпада у дијелу насеља Росуље. ЈП „ДЕП-ОТ“ је реализовало активности у оквиру П.3.2.2.1. *Пројекат II фаза изградње Регионалне санитарне депоније Рамићи*, припремљена је техничка документација, те израђен систем за сакупљање гасова дужине 732м и прикључен 21 биотрон за сакупљање гаса на систем. На основу стања на терену, израђено је 732 м система за сакупљање гасова, и уграђен 21 биотрн. Пројекат је реализован и утрошено је око 296.000,00 КМ средстава јавног предузећа. Завршен је П.3.2.2.2. *Изградња хале на регионалној депонији за потребе линије за рециклажу амбалажног отпада*.

У оквиру СЕЦ 3.3. – *Побољшан јавни систем водоснабдијевања, систем сакупљања, одвођења и третмана комуналних отпадних вода и квалитета вода*, у оквиру пројеката развоја система јавног водоснабдијевања, реализовани су значајни пројекти: наставак реализације пројекта примарне водоводне мреже у насељу Јагаре са резервоаром око 424.000,00 КМ, израђен водовод Рекавице-Балгојевићи, изградња водовода у улици Бранислава Нушића за потребе МЗ-а, амбуланте и вртића Петрићевац у укупном износу од 23.741,98 КМ. Из средстава Владе РС, израђена је водоводна мрежа са адаптацијом појединих објеката локалног водоводног система Фратровац у насељу Мишин Хан у износу од 125.555,55 КМ, израђен двоводни цјевовод, пумпна станица потисни цјевовод, резервоар и дистрибутивна мрежа Рекавице 1 - подсистем Бањица у износу од 406.984,90КМ. За изградњу и реконструкцију секундарне водоводне мреже ЈП „Водовод“ а.д. је у оквиру реализације овог програма реализовало активности дефинисања локација, пројектовања, набавке материјала, извођење радова, интерни пријем мреже у вриједности од око 800.000,00 КМ. У оквиру изградње резервоара, израђен је резервоар 4.висинске зоне у насељу чесма - резервоар Чесма и два у Јагарама реализовани су у 2019. години.

У оквиру програма развоја јавног водоснабдијевања, у 2019. години Град Бања Лука је покренуо активности на реализацији великог пројекта *Вода I*, који ће бити финансирани у

оквиру кредитног аранжмана са Европском банком за обнову и развој. Сви пројекти, с обзиром да су планирани за реализацију из екстерних извора финансирања, планирани су Акционим планом за 2019. годину. Радови на изградњи подсистема „Звијезда“ - правац према Г. Пискавици и Радосавској, изградња водоводног система Чесма – 3. и 4. висинска зона, изградњи водовода II висинске зоне у насељу Зелени Вир, наставак изградње секундарне водоводне мреже у насељу Чесма - II висинска зона, изградњи водовода у насељу Крмине, изградњи секундарне водоводне мреже у улицама Кајмакчаланска и Шумадијска, изградњи подсистема „Бронзани мајдан“-резервоар, изградња канализације (Лауш-Побрђе, Лауш - ул. Вида Симурџића), планиране вриједности од око 6 милиона евра, уговорени су крајем 2019. године, али финансијске реализације у 2019. није било. Сви пројекти се настављају у 2020. години. Динамика реализације активности у оквиру пројекта *Вода I*, умањила је финансијску реализацију пројекта у оквиру овог секторског циља, али су средства за реализацију обезбјеђена и уговорена и реализација се наставља у 2020. години.

У оквиру *СЕК 3.4. – Побољшан квалитет ваздуха и енергетска ефикасност*, у оквиру пројекта *П.3.4.1.2. Постављање зелених баријера у урбаној зони града*, посађено је у склопу прољетне и јесење садње 790 садница листопадног и четинарског дрвећа, 450м живе оgrade као и 150 комада украсног грмља у дрворедима и блоковском зеленилу. Подигнуте су нове алеје: Алеја Матураната у улици Б.Поповића са 114 садница липе и Алеја Солунаца уз Источни транзит са 86 садница. Засађен је и нови дрворед у улици Браће Југовића са 23 саднице јавора и др. Урађене су дјелимичне реконструкције дрвореда по Студијама у улицама Краља Петра I Карађорђевића, Младена Стојановића и Јована Дучића. Утрошена средства за реализацију овог пројекта су око 84.000,00 КМ. Посебно су значајне активности у оквиру *П.3.4.2.3. Имплементација АПЕЕ - Енергетски ефикасна обнова постојећих и изградња нових јавних објеката према принципима ЕЕ*, гдје су у сарадњи са донаторима и друштвено-одговорним компанијама реализоване активности обнове и проширење вртића „Бубамара“ - санација и доградња постојећег објекта, а средства у износу од 33.000,00 евра обезбједила је компанија „Делта“ у знак друштвене одговорности према локалној заједници у којој послује. Завршена је енергетска обнова вртића „Јежева кућица“ објекат бр. 1 – финансирана од стране Града Бања Лука и Развојног програма УН-а (УНДП). Обнова овог вртића подразумијевала је реконструкцију крова, замјену столарије и израду нове фасаде и изолације, а вриједност радова износи 55.267,13 КМ док је за 2020. годину уговорена енергетска санација објекта бр.2. Међу најзначајним активностима у области побољшања енергетске ефикасности, реализован је *П.3.4.2.4. Имплементација АПЕЕ:Реконструкција и побољшање ЕЕ јавне расвјете*, замјена постојеће јавне расвјете са ниско енергетском ЛЕД расвјетом на више локација у граду Бања Лука. Укупно замјењено 1834 комада расвјетних тијела. Заменом постојеће расвјете са ЛЕД смањује се потрошња струје и постиже се знатно квалитетније освјетљење. Пројекат је финансирана од стране Града Бања Лука и УНДП-а, а укупна вриједност радова износила је 361.475,50КМ. У оквиру *П.3.4.2.5. Имплементација АПЕЕ: Побољшање ЕЕ система даљинског гријања*, реализована је изградња вреловода у улицама: Милована Глишића, Козарској, Милана Карановића, Душка Кошчице, Меше Селимовића, Бошка Тошића, реконструкцију вреловода Ада и изградњу и реконструкцију вреловода преко Зеленог моста, те вреловодног прикључка Тржног центра „Делта Планет“

у укупној дужини од 1.526,05 m. За реализацију пројекта уложено је 782.529,60 KM, од чега је 220.000,00 KM уложено из буџета Града, а остатак из уговора са инвеститорима. У са планираним секторским исходима, реализовано је континуирано мјерење концентрације свих полутаната у складу са законом.

У оквиру СЕЦ 3.5. – *Унапређена саобраћајна инфраструктура на подручју града*, у претходном периоду, дјелимично су реализоване значајне капиталне инвестиције на подручју града у области саобраћајне инфраструктуре, посебно оне планиране из екстерних извора финансирања и кроз сарадњу са ЈП “Путеви” РС. Наставак и завршетак њихове реализације види се у финансијској реализацији пројеката у 2019. години. У оквиру П.3.5.1.2. *Изградња саобраћајне инфраструктуре у приградском подручју*, у оквиру овог пројекта, у току 2018. године, обезбијеђена су средства за реализацију још две саобраћајнице у приградском подручју и то за Улицу Краља Александра у Мотикама и Шарговачку улицу. У 2019., завршена је реконструкција Шарговачке зулице (1.фаза) у износу од 1.150.000,00 KM, те радови на реконструкцији улице Александра Првог Карађорђевића у вриједности од 2.053.000,00KM који су финансирани из емисије обвезница. У 2019. години, Град је обезбиједио реализацију још једног стратешки значајног пројекта у области саобраћајне инфраструктуре који није планиран Стратегијом развоја, али доприноси њеној реализацији. Ради се о пројекту *Изградња саобраћајнице - продужетак "паралеле" преко Економије до Санске улице са припадајућом инфраструктуром (Лауш-Паприковац)*, у оквиру кога су радови започети у 2019.години, уговорен износ пројекта је 2.765.255,72KM. Влада РС финансира реализацију у износу од 2.500.000,00KM, док ће остатак суфинансирати Град у 2020. години. Реализована вриједност пројекта до сада је 615.000,00 KM из средстава Владе РС. У потпуности је завршен П.3.5.1.3. *Изградња Источног транзита*, у оквиру којег је у сарадњи са ЈП „Путеви“ РС, реализована прва фаза изградње од Улице Мајке Југовића до улице Стевана Булајића, те наставак од улице Браце Поткоњака до улице Гаврила Принципа. Вриједност овог пројекта је била око 3.450.000,00 при чему је из буџета града обезбјеђено 515.000,00 KM, а преостала средства из екстерних извора. У оквиру П.3.5.1.4. *Изградња мостова на подручју града*, завршена је изградња новог моста на локацији некадашњег Зеленог моста, као и изградња моста у насељу Драгочај. Планирани мост у Српским топицама је започет али није било финансијске реализације пројекта у 2019. години, те је наставак реализације планиран за 2020. годину. Реализован је међународни конкурс за избор идејног рјешења за нови мост у насељу Долац. За реализацију активности у оквиру овог пројекта у 2019., реализована су средства у износу од око 1.935.000,00KM. У складу са новом стратегијом у области саобраћаја, реализован је П.3.5.1.6. *Изградња кружних раскрсница на територији Града Бања Лука*, завршетак изградња кружне раскрснице на укрштању Магистралног пута М-4 (Булевар српске војске) и Булевара олимпијских побједника (Делта планет) - 2.700.000,00KM; изградња кружне раскрснице на укрштању Ул. Краља Петра Првог Карађорђевића и са Солунском улицом и Улицом Исаије Митровића-350.000,00KM; изградња кружне раскрснице на укрштању Карађорђевог улице и Улице Др Јована Рашковића – Сирано - 400.000,00KM, те изградња монтажних кружних раскрсница код "Мљекаре" и у Крфској улици - 70.000,00 KM.

Због великог обима активности, средства за реализацију ових пројеката чине значајан дио укупних капиталних инвестиција на подручју Града. У овом сектору, видљив је завршетак пројеката из 2018. године, као и њихова финансијска реализација. Очекивани секторски

исходи у изградњи и реконструкцији саобраћајница и кружних раскрсница реализовани у складу са планом, док се изградња моста у Српским топлицама наставља и у 2020. години.

У оквиру СЕЦ 3.6. – *Заштићено природно наслеђе, унапређено стање парковских и зелених површина*, у оквиру П.3.6.2.1. *Уређење постојећих и изградња нових јавних зелених површина и паркова*, извршено је хортикултурно уређење новог кружног тока у Солунској, обновљене и уређене зелене површине и блоковско зеленило. У 2019. години, извршена је набавка аутоматског система за наводњавање зелене површине на локацији код Народног позоришта РС. У оквиру П.3.6.2.5. *Изградња градских тргова*, настављена је изградња пјешачке зоне у Улици Бана Милосављевића (Паркић – 2.фаза) за шта су реализована средства у износу од око 730.000,00 КМ. Радови започети у 2019.години и настављају се у 2020.години. Реализован је међународни конкурс за идејно рјешење централне пјешачке зоне. У оквиру М. 3.6.2.6. *Мале интервенције у простору*, реализовано је уређење три пасажа у улици Веселина Маслеше, *small scale* пројекат на локацији код факултета, постављене клупе у Господској улици, те јавни позив за избор дизајна градске чесме и акција поспремања града.

У оквиру СЕЦ 3.7. – *Побољшан систем заштите од поплава, земљотреса, пожара и других непогода*, у оквиру П. 3.7.1.2. *Доградња система за обавјештавање и узбуђивање грађана о надолazeћој опасности*, набављене су двије сирене, репетитор и израђен пројекат радио-комуникативних веза за Цивилну заштиту и ПТВЈ у вриједности од око 113.000,00 КМ. У оквиру П.3.7.2.3. *Изградња монтажно-демонтажног објекта намјене магацински простор и центра за обуку за потребе Цивилне заштите и ПТВЈ*, настављена је реализација започетих активности. Значајна средства и активност реализована су и у оквиру П 3.7.2.10. *Опремање и обучавање припадника Професионалне територијалне ватрогасне јединице* гдје је за реализацију активности утрошено 831.400,00КМ. Реализација одређених пројеката у овом секторском циљу није била у складу са планираном финансијском вриједношћу што је умањило реализацију буџетских средстава у оквиру сектора заштите животне средине и комуналне инфраструктуре.

Преглед реализације најзначајних секторских исхода и резултата активности у 2019. години, у сектору заштите животне средине и комуналне инфраструктуре, дат је у сљедећем табеларном прегледу:

Секторски циљ	Очекивани исходи/резултати у 2018. години	Напомена/Коментар
СЕЦ 3.1.	Израда Акционог плана Бања Лука -Зелени град	Бања Лука је међу првим градовима у окружењу који ће изградити овај плански документ за унапређење <i>Green City</i> концепта
СЕЦ 3.2.	Унапређен систем прикупљања комуналног отпада у сарадњи са Фондом за заштиту животне средине и ЕЕ РС	Обезбјеђена додатна екстерна средства за набавку контејнера
СЕЦ 3.3.	Наставак реализације пројекта примарне водоводне мреже у насељу Јагаре, изграђен водовод Рекавице-Благојевићи, пројекти Водовода а.д. и др.	Изградња и реконструкција примарне и секундарне водоводне мреже на подручју града.
СЕЦ 3.3.	Реализација пројекта Вода I	Стварање услова за обезбјеђење водоснабдијевања за 20.000 становника на подручју града
СЕЦ 3.4.	Постављене нове <i>зелене баријере</i> на подручју града - нове алеје:Алеја Матураната и Алеја Солунаца уз Источни транзит	Стварање претпоставки за унапређење квалитета ваздуха на подручју града
СЕЦ 3.4.	Унапређена ЕЕ у објектима предшколских установа - у сарадњи са донаторима и друштвено-одговорним компанијама реконструисани дјечији вртићи "Бубамара" и „Јежева кућица“(1.фаза)	Реконструкција објеката јавне намене у циљу смањења финалне потрошње енергије и побољшања општих услова за кориснике
СЕЦ 3.4.	Реконструкција и побољшање ЕЕ јавне расвјете - замјена постојеће јавне расвјете са ниско енергетском ЛЕД расвјетом на више локација у граду Бања Лука.	Укупно замјењено 1834 комада расвјетних тијела.
СЕЦ 3.5.	Изграђене и реконструисане саобраћајнице на подручју града – Пут за Мотике, Шарговачка улица и др. Завршен пројекат Источног транзита.	Унапређена саобраћајна инфраструктура на подручју града
СЕЦ 3.5.	Завршетак изградње новог моста на локацији некадашњег Зеленог моста и изградња моста у насељу Драгочај	Саобраћајно повезивање Источног и Западног транзита, у функцији 2 нова моста на подручју града
СЕЦ 3.5.	Изграђено 5 нових кружних раскрсница на подручју града	Убрзан проток саобраћаја и смањење саобраћајних гужви
СЕЦ 3.6.	Реализоване мале интервенције у простору – стварање у функцију јавних простора	Обогаћени урбани садржаји за грађане и туристе.
СЕЦ 3.6.	Наставак изградње пјешачке зоне у улици Бана Милосављевића – Паркић 2.фаза	Уређени јавни простор и пјешачка зона
СЕЦ 3.7.	Наставак изградње монтажно-демонтажног објекта намене магацински простор и центра за обуку за потребе Цивилне заштите и ПТВЈ	Унапређена оперативност рада специјализованих јединица и тимова цивилне заштите

3.2. Остварени резултати у односу на планиране за 2019. годину

У сектору економског развоја, за реализацију у 2019. години, била је планирана реализација 52 пројекта/мјере. Планирана је финансијска реализација пројекта/мјера у износу од сектор економског развоја 6.291.430,00 КМ, од тога 4.975.968,00КМ из буџета града и 1.315.462,00КМ из екстерних извора.

У 2019. години, реализоване су активности у оквиру њих 48 пројекта/мјера, односно 92%, од чега су у највећем дијелу пројекта и мјера и реализоване планиране активности за 2019. годину. 45 пројекта/мјера за који су реализоване активности за 2019. годину и чија се реализација наставља у наредном периоду имају статус реализација у току. У смислу постављених пројектних циљева и планираних активности, у сектору економског развоја, од почетка реализације Стратегије развоја, 3 пројекта су у потпуности реализована (П.1.1.2.4.Припрема каталога brownfield и greenfield локација на подручју Града, П.1.2.3.2.Успостављање Центра за преквалификацију и доквалификацију који се односи на трансформацију ЈУ Раднички универзитет и П.1.4.1.7.Успостављање мониторинга привредних субјеката у туризму). Активности нису реализоване у оквиру 3 пројекта, док је један пројекат кандидован за екстерне изворе финансирања, али није одобрен, те нису реализоване планиране активности. Најзначајније активности које нису реализоване у финансијском смислу јесте извођење радова на изградњи саобраћајнице на локацији код Јелшинграда планиране вриједности 610.000,00КМ због недобијања сагласности Пољопривредног института за цијепање парцела током 2019., али се активности настављају у 2020. години, те изградња пристаништа за дајак и међународни конкурс за идејно рјешење за мултифункционалну дворану који је расписан 31.12.2019. године. Пројекат се такође наставља у 2020. години.

Укупна вриједност реализованих пројекта и мјера у економском сектору је 4.783.212,15 КМ (76%). Реализација буџетских средстава за пројекте и мјере реализована је у износу од 3.776.354,80КМ (76%), што представља добар проценат реализације. Реализација средстава из екстерних извора износила је 1.016.857,35КМ (77%). У оквиру овог сектора, реализовани су значајни пројекти финансијских подстицаја у привреди и пољопривреди, као активности на развоју пословних зона, те унапређења туристичке понуде и туристичких садржаја на подручју града. Очекивани секторски исходи су у оквиру свих секторских циљева углавном реализовани у складу са планом.

Преглед реализације пројекта у оквиру сектора економског развоја дат је у *Табели 1*, како слиједи:

Табела 1. Преглед реализације пројеката за 2019. годину (ЕС)	Број пројеката	Укупно	Из буџета	Из екстерних извора
ПЛАНИРАНО				
А. Укупан број планираних пројеката	52	6.291.430,00	4.975.968,00	1.315.462,00
% структура финансирања од А			79,09%	20,91%
У РЕАЛИЗАЦИЈИ				
Б. Укупан број реализованих пројеката и оних чија је реализација у току	48	4.783.212,15	3.776.354,80	1.016.857,35
% реализованих и пројеката чија је реализација у току (од А)	92,31%	76,03%		
% структура (од А)			75,69%	77,30%
В. Укупан број у потпуности реализованих пројеката у оквиру сектора	3	250.562,00	170.000,00	80.562,00

Табела 1.

У сектору друштвеног развоја, који обухвата реализацију другог и четвртог стратешког циља развоја, за реализацију у 2019. години, била је планирана реализација 71 пројекта/мјера. Планирана је финансијска реализација, укључујући и раније обезбјеђена средства за наставак реализације пројеката/мјера у 2019. години, износила је 14.331.689,18КМ (из буџетских средстава 10.114.175,00КМ и 4.217.514,18КМ из екстерних извора).

У 2019. години, реализоване су активности у оквиру 62 пројекта/мјере, односно 89%, од чега су у највећем дијелу пројеката и мјера и реализоване планиране активности за 2019. годину. 60 пројеката/мјера за које су реализоване активности за 2019. годину и чија се реализација наставља у наредном периоду имају статус реализација у току. У смислу постављених пројектних циљева и планираних активности, у сектору економског развоја, од почетка реализације Стратегије развоја, 3 пројекта/мјере су у потпуности реализована, као и још 2 пројекта која нису планирана Акционим планом (М.2.2.1.6.Развој и унапређење „Интерактивне мапе реализованих пројеката“, П.2.2.3.1. Увођење једношпалтерског система издавања грађевинских дозвола, П.2.2.3.2. Увођење и развој Е-регистра, П.4.3.1.4. Кандидатура Града за Европску пријестоницу културе и П.4.4.1.1. Развој и унапређење вредновања спортских резултата). Активности нису реализоване у оквиру 8 планираних пројеката/мјера, међу којима су: дигитализација архиве града, израда интероперабилног модела за размјену података за потребе Одјељења за инспекцијске послове који није реализован јер је потребно исти реализовати у сарадњи са Инспекторатом РС, изградња кабловске канализације, израда веб платформе – културни зид, увођење система заузетости паркиралишта који ће се реализовати у 2020. години, развој и унапређење спортске рекреације у оквиру којег није било подржаних пројеката и др.

Укупна вриједност реализованих пројеката и мјера у сектору друштвеног развоја је 14.011.418,27КМ (98%). Реализација буџетских средстава за планиране пројекте и мјере је 9.246.779,12 КМ (91%) што представља изразито висок проценат реализације. На ово је посебно утицала реализација пројекта „За твоје добро“ (превентивни здравствени прегледи за становништво у МЗ) у вриједности од 500.000,00 КМ који није планиран Акционим планом за 2019. годину. Реализација средстава из екстерних извора финансирања била је

4.764.639,15KM (113%), што је на вишем нивоу од планираног. Кључни разлог за ову реализацију јесте чињеница да се и у овом сектору види наставак реализације капиталних пројеката започетих у 2018. години, углавном финансираних из екстерних извора. Значајан утицај на висину реализованих средстава има завршетак доградње ОШ Бранко Радичевић у вриједности од око 1.500.000,00 KM, која је реализована током 2019. године, а иста није била планирана Акционим планом. У оквиру овог сектора су поједини финансијски значајни пројекти који се реализују у сарадњи са вишим нивоима власти, а који нису реализовани у складу са планираном динамиком, посебно у смислу њихове финансијске реализације, без већег директног утицаја градске администрације. Ради се о пројектима П.4.2.1.5. Успостављање инфраструктурних капацитета за реализацију политике непрофитног социјалног становања града Бања Луке или П.4.5.2.1. Постављање видео надзора на јавним мјестима и сл.

Најзначајније реализоване активности односиле су се на унапређење инфраструктурних капацитета основних школа у градском, приградском и руралном подручју које је реализовано у сарадњи са вишим нивоима власти, те пројекти који су били везани за кандидатуру Града за европску пресоницу културе, суфинансирање програмских и пројектних активности у области културе, те завршетак реконструкције објекта „Банског двора“ и наставак реконструкције тврђаве Кастил.

Преглед реализације пројеката у оквиру сектора друштвеног развоја дат је у Табели 2.

Табела 2. Преглед реализације пројеката за 2019. годину (ДС)	Број пројеката	Укупно	Из буџета	Из екстерних извора
ПЛАНИРАНО				
А. Укупан број планираних пројеката	71	14.331.689,18	10.114.175,00	4.217.514,18
% структура финансирања од А			70,57%	29,43%
У РЕАЛИЗАЦИЈИ				
Б. Укупан број реализованих пројеката и оних чија је реализација у току	62	14.011.418,27	9.246.779,12	4.764.639,15
% реализованих и пројеката чија је реализација у току (од А)	88,73%	97,77%		
% структура (од А)			91,42%	112,97%
В. Укупан број у потпуности реализованих пројеката	5	225.000,00	225.000,00	0,00

Табела 2.

У сектору заштите животне средине и комуналне инфраструктуре, који обухвата реализацију трећег стратешког циља, за реализацију у 2019. години била је планирана реализација 50 пројеката/мјера. Планирана финансијска реализација, укључујући и раније обезбјеђена средства за наставак реализације пројеката/мјера у 2019. години износила је 36.161.932,13KM (из буџетских средстава 15.350.984,13KM и 20.810.948,00KM из екстерних извора).

У 2019. години, реализоване су активности у оквиру њих 44, односно 88%, у оквиру којих су реализоване планиране активности, при чему је у оквиру реализације капиталних

пројеката реализација била у нешто мањем обиму у односу на планирани за 2019. годину. Уочава се завршетак реализације значајних капиталних инвестиција из 2018. године као што су завршетак изградње Улице Краља Александра у насељу Мотике, Шарговачке улице, изградње Источног транзита, те изградња кружних раскрсница на подручју града. Акционим планом за 2019. годину, све пројектне активности у оквиру пројекта *Вода I* планиране су као пројекти за чију је реализацију потребно обезбједити екстерне изворе финансирања. Пројекат *Вода I* реализоваће се кредитним аранжманом са Европском банком за обнову и развој. Финансијска вриједност овог пројекта планирана је у оквиру екстерних извора финансирања у 2019. години, али су радови уговорени тек крајем 2019. године и није било финансијске реализације. Ово је дјелимично умањило реализацију средстава из екстерних извора финансирања, али, као и код већине капиталних инвестиција, средства за реализацију су обезбјеђена и реализација пројеката се наставља у наредном периоду.

42 пројеката/мјера за који су реализоване активности за 2019. годину и чија се реализација наставља у наредном периоду имају статус реализација у току. У смислу постављених пројектних циљева и планираних активности, у сектору заштите животне средине и комуналне инфраструктуре, од почетка реализације Стратегије развоја, 2 пројекта су у потпуности реализована (П.3.5.1.3. Изградња Источног транзита и П.3.2.2.2. Изградња хале на Регионалној депонији за потребе линије за рециклажу амбалажног отпада).

Укупна вриједност реализованих пројеката и мјера у сектору заштите животне средине и комуналне инфраструктуре је 21.530.033,32КМ (60%). Реализација буџетских средстава за планиране пројекте и мјере је 8.319.010,13КМ (54%), што представља нешто нижи ниво реализације у односу на очекивани, док је реализација средстава из екстерних извора финансирања била је 13.211.023,19КМ (63%) у чијој структури преовладава завршетак започетих капиталних инвестиција из претходног периода, док је реализација планираних активности из 2019. године реализована на нешто нижем нивоу од очекиваног. На нижи ниво реализације буџетских средстава утицало је то што су поједини пројекти реализовани у смањеном обиму, док су одређени пројекти водовода и канализације накнадно планирани за реализацију кроз пројекат *Вода I*. Најзначајнији пројекти реализовани су у области унапређења система јавног водоснабдијевања, побољшања енергетске ефикасности система јавне расвјете и објеката јавне намјене, као и у области саобраћајне инфраструктуре. У 2019. години, у функцију су стављена два нова моста на подручју града, те је изграђено 5 нових кружних раскрсница. Уз то, у сарадњи са ЈП „Путеви“ РС, започета је реализација пројекта изградње саобраћајнице - продужетак "паралеле" преко Економије до Санске улице са припадајућом инфраструктуром (Лауш-Паприковац) у вриједности од 2.500.000,00 КМ.

Преглед реализације пројеката у оквиру сектора заштите животне средине и комуналне инфраструктуре дат је у *Табели 3*, како слиједи:

Табела 3. Преглед реализације пројеката за 2019. годину (ЗЖС)	Број пројеката	Укупно	Из буџета	Из екстерних извора
ПЛАНИРАНО				
А. Укупан број планираних пројеката	50	36.161.932,13	15.350.984,13	20.810.948,00
% структура финансирања од А			42,45%	57,55%
У РЕАЛИЗАЦИЈИ				
Б. Укупан број реализованих пројеката и оних чија је реализација у току	44	21.530.033,32	8.319.010,13	13.211.023,19
% реализованих и пројеката чија је реализација у току (од А)	88,00%	59,54%		
% структура (од А)			54,19%	63,48%
В. Укупан број у потпуности реализованих пројеката	2	3.830.000,00	515.000,00	3.315.000,00

Табела 3.

Преглед реализације Стратегије развоја према броју пројеката, висини реализованих средстава и врсти извора финансирања за 2019. годину, дат је у Табели 4.

Табела 4. Преглед реализације пројеката из Стратегије развоја за 2019. годину	Број пројеката	Укупно	Из буџета	Из екстерних извора
ПЛАНИРАНО				
А. Укупан број планираних пројеката	173	56.785.051,31	30.441.127,13	26.343.924,18
% структура финансирања од А			53,61%	46,39%
У РЕАЛИЗАЦИЈИ				
Б. Укупан број реализованих пројеката и оних чија је реализација у току	154	40.324.663,74	21.332.144,05	18.992.519,69
% реализованих и пројеката чија је реализација у току (од А)	89,02%	71,01%		
% структура (од А)			70,08%	72,09%
В. Укупан број у потпуности реализованих пројеката	10	4.305.562,00	910.000,00	3.395.562,00

Табела 4.

Кад је у питању укупна финансијска реализација Стратегије развоја у 2019. години, вриједност реализованих пројеката и мјера у сва три сектора развоја је **40.324.663,74 КМ**, што представља степен реализације од **71%**.

Са аспекта реализације броја пројеката, у односу на планираних 173 пројекта, у току 2019. године, реализоване су активности или су у цјелости завршени пројекти за **154 пројекта и мјере**, што представља око **89%** реализације. У смислу постављених пројектних циљева и планираних активности, од почетка реализације Стратегије развоја 10 пројеката је у потпуности реализовано у сва три сектора.

Учешће реализације финансијски средстава према секторима развоја у укупној реализацији Стратегије развоја за 2019. годину, дат је у *Табели 5.*, како слиједи:

Табела 5. Планиране и реализоване финансијске вриједности пројеката у 2019. години			
	Планирано (КМ)	Реализовано (КМ)	%
Економски сектор	6.291.430,00	4.783.212,15	76%
Друштвени сектор	14.331.689,18	14.011.418,27	98%
Заштита животне средине и комунална инфраструктура	36.161.932,13	21.530.033,32	60%
УКУПНО:	56.785.051,31	40.324.663,74	71%

Табела 5.

Према врсти извора финансирања, реализација буџетских средстава и екстерних извора финансирања била је на сличном нивоу од 70%, односно 72%. Преглед реализације Стратегије развоја према изворима финансирања за 2019. годину, дат је у *Табели 6.*, како слиједи:

Табела 6. Планиране и реализоване вриједности пројеката према изворима финансирања у 2019. години			
	Планирано (КМ)	Реализовано (КМ)	%
Буџетска средства	30.441.127,13	21.332.144,05	70%
Екстерни извори	26.343.924,18	18.992.519,69	72%
УКУПНО:	56.785.051,31	40.324.663,74	71%

Табела 6.

3.3. Вертикална и хоризонтална усклађеност и ниво интегрисаности

На основу приказане реализације пројеката и мјера, видљива је међусобна интегрисаност и повезаност секторских и стратешких циљева, али и међусобна интегрисаност сва три сектора развоја.

Секторски циљеви економског развоја имају значајан утицај на друштвени развој, прије свега, кроз отварање нових радних мјеста и стварање могућности за запошљавање младих, жена и осјетљивог становништва, који спадају у теже запошљиве категорије. Повећан број и количина директних инвестиција, као и јачање МСП креирају нове шансе за запошљавање, образовање и јачање људских ресурса и развој иновативних дјелатности, нарочито у ИТ индустрији што, дугорочно, може имати значајан утицај наостанак младих у Бања Луци и свеукупно смањење миграција становништва.

Развој пољопривреде важан је за развој града, па реализовани пројекти, осим економског оснаживања села путем развоја пољопривреде, у свим секторским циљевима доприносе свеукупном побољшању услова за живот и рад у руралним подручјима – путем доступности интернета, образовних, спортских и културних садржаја, али и очувања животне средине, побољшања квалитета ваздуха, воде, очување биодиверзитета и повећања енергетске ефикасности.

Реализација пројеката који се односе на креирање атрактивних туристичких садржаја у 2019. години, неће допринијети само стварању економске користи, већ значајно доприноси и бољем имиџу Града као регионалног центра и туристичке дестинације, у којој се вреднује различитост у сваком погледу и која је мјесто културно-историјске размјене међу народима.

Реализација секторских циљева у оквиру друштвеног развоја, осигурава равномјеран раст и напредак услова за живот, како у граду, тако и у селу. Унапређење образовних, здравствених, културних и спортских садржаја, као и безбједности у граду, утиче на одлуку многих инвеститора да изаберу Бањалуку као пожељну дестинацију за инвестирање, утиче на младе људе из региона да донесу одлуку о студирању на неком од бањалучких факултета и одлучи туриста из региона, Европе и свијета, да изаберу Бања Луку као пожељну туристичку дестинацију који нуди јединствене и богате садржаје.

У оквиру реализованих пројеката и мјера у сва три сектора развоја, у 2019. години, видљив је напредак и сарадња у вези са оснаживањем грађана у циљу њихове веће укључености у развојне процесе у граду, унапређење јавно-приватног дијалога, инклузиван приступ и јачање сектора цивилног друштва, едукација грађана и подизање свијести о значају и предностима савремених технологија, те заштити животне средине и развоја инфраструктуре, како у урбаном, тако и у руралном подручју града.

4. ИНСТИТУЦИОНАЛНИ КАПАЦИТЕТИ ГРАДСКЕ УПРАВЕ И САРАДЊА СА КЉУЧНИМ АКТЕРИМА

Градска управа града Бања Лука има компетентне људске ресурсе, који су спремни на промјене и прилагођавање савременим трендовима у области развоја градова, како у окружењу, тако и у Европи. Ово показује и чињеница да је један од стратешких циљева Града за наредни десетогодишњи период бити модерна, урбана средина, заснована на *Smart City* концепту и реализација *Green City* концепта.

Фокус на развој показује и чињеница да је са доласком актуелног градског руководства, формирано Одјељење за локални економски развој и стратешко планирање, задужено за управљање развојем и координацију развојних процеса у оквиру Градске управе. Израђена је и усвојена Стратегије развоја у складу са Методологијом за интегрисано планирање локалног развоја. Без обзира на комплексност процеса израде Стратегије, исти је успјешно окончан и створене су претпоставке за кандидовање пројеката према донаторима, јачање сарадње са вишим нивоима власти, те унапређење сарадње са приватним и цивилним сектором ради обезбјеђења учешћа свих актера у реализацији Стратегије развоја. Након двије године реализације, могуће је видјети да се планирани резултати реализују у складу са створеним претпоставкама.

Као један од важнијих резултата у оквиру процеса израде Стратегије развоја било је формирање Партнерства за развој града Бања Лука које је имало веома активну улогу у процесу планирања и креирања новог стратешког документа. Партнерство за развој града Бања Лука представља партиципативни механизам заједнице у управљању локалним развојем и наставило је са својим активним радом и након усвајања овог документа. Партнерство броји преко стотину представника јавног сектора, привреде и сектора цивилног друштва. Основна улога и одговорности Партнерства у процесу реализације су: савјетодавна помоћ у реализацији, праћењу и ажурирању Стратегије, те остала питања која Партнерство иницира и делегира на разматрање у циљу подршке развојним процесима. У току 2019. године, Партнерству су представљени резултати реализације Стратегије развоја за 2018. и прву половину 2019. године, као и планирани пројекти и мјере за реализацију у 2020. години. Партнерима је дата могућност да у електронској форми затраже евентуална појашњења представљених информација, као и да доставе све евентуалне приједлоге и сугестије за које сматрају да могу допринијети унапређењу процеса реализације Стратегије развоја.

Посједовање BFC SEE сертификата као града са повољним пословним окружењем, доказује да Град Бања Лука води активан јавно-приватни дијалог и сарадњу са привредним сектором, посебно кроз рад Савјета за економска питања и развој чије се препоруке често реализују кроз стратешке пројекте и мјере градске администрације.

У будућем периоду, веома је важно и даље радити на јачању капацитета људских ресурса у области планирања и праћења реализације стратешких пројеката, посебно у контексту примјене нове методологије у планирању и извјештавању.

5. КЉУЧНИ МАКРОЕКОНОМСКИ ПОКАЗАТЕЉИ

Бања Лука, као највећи град Републике Српске и други по величини у Босни и Херцеговини представља политички, административни, финансијски, универзитетски и културни центар Републике Српске. Град Бања Лука налази се у сјеверозападном дијелу Босне и Херцеговине, и у центру западног дијела Републике Српске, те у смислу свог географског положаја, Бања Лука представља регионални центар, и то са три аспекта:

- Природна регија (Крајина) – Бања Лука представља центар и највећи град Крајине као историјско-географске цјелине у западном дијелу Босне и Херцеговине. Ова природна регија је одређена ријекама Уна, Сава и Врбас, те обухвата подручје од Мркоњић Града до Посавине. Бања Луци, у овом смислу, гравитирају и градови: Приједор, Мркоњић Град, Лакташи, Градишка, Котор Барош, Кнежево, Шипово, Челинац, Нови Град, Козарска Дубица.
- Међуентитетски центар – подручје утицаја града Бања Лука и становништва које конвергира овом граду прелази ентитетске границе у Босни и Херцеговини, па поред претходно градова, може се рећи да је Бања Лука регионални центар и за становништво сљедећих локалних заједница: Бихаћ, Цазин, Бужим, Сански Мост, Кључ, Босански Петровац, Дрвар, Босанско Грахово и др.
- Регионални центар у прекограничном смислу – због повољног географског положаја, Бања Лука је регионални за државе у региону, а посебно за Србију, Хрватску и Словенију.

Републички завод за статистику извршио је процјену броја становника за 2018. годину, према којој је на подручју града Бање Луке 184.257 становника, а тиме је и густина насељености у 2018. години на подручју Бање Луке 148,71 становник на квадратни километар. Према регистру Пореске управе РС за општине и градове, на дан 31.12.2019. године на подручју Бањалуке било је запослено 73.490 радника (основна дјелатност, сједиште у Бањалуци). (Извор: www.banjaluka.rs.ba).

Кретање важнијих макроекономских показатеља који се односе на Град Бања Луку, представљени су у *Табели 7*. Преглед макроекономских показатеља садржи доступне статистичке податке за Град Бања Луку у складу са динамиком публикавања статистичких резултата и параметара.

Р.Б.	ОСНОВНИ ИНДИКАТОРИ РАЗВОЈА	Индикатор	Полазно стање									Упоредни подаци 2019		
			2017			2018			2019			/ Република Српска /		
			Укупно	Мушки	Женски	Укупно	Мушки	Женски	Укупно	Мушки	Женски	Укупно	Мушки	Женски
	ИНДЕКС РАЗВИЈЕНОСТИ (РС)	индекс												
	Становништво	Број	183.557	87.920	95.637	184.257,00	88.226	96.031	184.843	88.438	96.405	1.142.495	558.093	584.402
1	Запослених становника	Број	68.237	35.617	32.620	71.809,00			73.490			272.366	149.529	122.837
		%	37,20	40,51	34,11	39,00			39,80			23,80		
2	Незапослених становника	Број	11.378	5.136	6.242	9.156,00	4.031	5.125	7.367	3.280	4.087	89.896		
		%	6,20	12,60%	16,06%	11,31			9,11			24,82		
3	Бруто домаћи производ / или укупни приходи по глави становника	Износ	10.075.733.000									11.085.822.000*		
		по глави	8.739									9.703,17		
4	Инвестиције на територији града (у стална средства)	Износ	644.288.000			903.807.000			903.807.000			1.879.489.000*		
4,1	Од тога, у нова стална средства		606.618.460			875.711.000			875.711.000			1.437.430.000*		
5	Број предузећа/1000 становника	Омјер	42,49			45,18			47,94					
6	Просјечна нето плата у КМ	Износ	958			981,00			1.024			906		
7	Број ученика основних и средњих школа на 1000 становника	Број	139			138,00	69	69	138			112	57	55
8	Број љекара/1000 становника	Омјер	4,55			4,75			4,75			2,30		
	ДОПУНСКИ ИНДИКАТОРИ РАЗВОЈА													
9	Број становника прикључен на јавну водоводну мрежу	број	200.000			200.000,00			200.000					
10	Број становника прикључен на јавну канализациону мрежу	број	110.800			110.800,00			110.800					
	Удио становништва прикључен на јавну канализациону мрежу	проценат	60,36			60,36			60,36					
11	Прикупљена количина отпада (t)	проценат	116.817			119.406,00			119.406					
12	Број запослених у производним дјелатностима	број	8.760			7.423,00			7.672					
13	Просјечна бруто плата у КМ	износ	1.552						1.611			1.407		
14	Укупни приходи у привреди на територији града	износ	7.089.913.641			7.488.746.808,00			7.394.763.381					
15	Приходи од пољопривреде	износ	49.019.606			63.856.332,00			66.032.227					
16	Приходи од туризма	износ	30.985.310			31.236.418,00			38.298.791					
17	Број становника из катеорије "испод границе сиромаштва"	Број	26.940											
		%	14,68											

Табела 7.

Према извјешајима Пореске управе РС, на подручју града Бањалуке пораст запослености настављен је и у 2019. години. У поређењу са стањем запослености на крају 2018. године, број запослених са стањем 31.12.2019. године износио је 73.490 и повећан је у односу на исти извор на крају 2018. године за 1.681 радника или 2,3%. Према јединственом регистру предузетника Градске управе Бањалука, број активних самосталних предузетника на подручју града Бањалуке износио је 31.12.2019. године 4.418, што је 4,3% више, у односу на 31.12.2018. године (4.234), односно више за 184 самостална предузетника. Према подацима Републичког завода за статистику о реализованим инвестицијама, који се публикују октобра текуће године за претходну годину, у 2018. години на подручју града Бањалуке вриједност реализованих инвестиција износила је 611.621.000 КМ и 0,8% је већа, у односу на 2017. годину (606.618.000 КМ), а учешће инвестиција Бањалуке у укупним инвестицијама Републике Српске у 2018. години износило је 32,5%. Важно је истакнути да су проходи од туризма забиљежили значајан раст у 2019. години и износили су 38.298.791,00 КМ у односу на 2018. годину када је њихов износ био 31.236.418,00 КМ.

Индикатори развоја указују на добру покривеност становништва здравственим услугама и задовољавајући ниво доступност комуналних услуга. У смислу одводње отпадних вода, удио становништва прикључен на јавну канализациону мрежу, исти је као и у 2018. години, што указује на потребу даљег инфраструктурног развоја.

Узимајући у обзир да се ради о другој години реализације Стратегије развоја, са значајним бројем пројеката у оквиру којих су активности тек започеле, може се закључити да је направљен искорак у складу са новим стратешким циљевима али конкретан утицај на реализацију дефинисаних стратешких индикатора још увијек није лако оцијенити. Такође, треба имати у виду да сви статистички подаци нису у потпуности обрађени у складу са динамиком публиковања статистичких резултата и параметара. Потребно је додатно ревидирати дефинисане индикаторе секторских циљева у смислу што квалитетнијег вредновања Стратегије развоја.

6. ЗАКЉУЧЦИ И ПРЕПОРУКЕ

У 2019. години, реализовани су сљедећи кључни резултати:

- У сектору економског развоја, реализоване су активности за 48 пројеката/мјера, односно 92%. Укупна вриједност реализованих пројеката и мјера у економском сектору је 4.783.212,15КМ. Реализација буџетских средстава за пројекте и мјере реализована је у износу од 3.776.354,80КМ (76%), што представља висок проценат реализације. Реализација средстава из екстерних извора износила је 1.016.857,35КМ (77%);
- У сектору друштвеног развоја, реализоване су активности за 62 пројекта/мјере, односно 89%. Укупна вриједност пројеката и мјера у сектору друштвеног развоја је 14.011.418,27КМ (98%). Реализација буџетских средстава за планиране пројекте и мјере је 9.246.779,12КМ (91%) што представља висок проценат реализације. Реализација средстава из екстерних извора финансирања била је 4.764.639,15КМ (113%), што је на високом нивоу. У овом сектору, уочава се висок проценат завршетка реализације значајних капиталних пројеката финансираних екстерним изворима попут Доградње ОШ Бранко Радичевић и завршетка реконструкције објекта Банског двора;
- У сектору заштите животне средине и комуналне инфраструктуре, реализоване су активности за 44 пројекта/мјере, односно 88%. Укупна вриједност реализованих пројеката и мјера у овом сектору 21.530.033,32КМ (60%). Реализација буџетских средстава за планиране пројекте и мјере је 8.319.010,13КМ (54%). Реализација средстава из екстерних извора финансирања била је 13.211.023,19КМ (63%). У овом сектору видљив је завршетак започетих капиталних инвестиција из 2018. године, као и чињеница да су планирана средства за пројекат Вода I уговорена за реализацију у 2020. години;
- У свим секторима интегрисаног развоја реализоване су планиране активности у оквиру кључних пројеката и мјера, посебно у области инфраструктурног развоја и развоја друштвених дјелатности.
- Постигнут је значајан напредак у области сарадње са сектором цивилног друштва и социјалне инклузије грађана, при чему су најзначајни пројекти кандидатуре Града за европску престоницу културе, „Бања Лука људског лица“ и „За твоје добро“.

Кад је у питању укупна реализација Стратегије развоја у 2019. години, у смислу финансијске реализације, вриједност реализованих пројеката и мјера у сва три сектора развоја је **40.324.663,74 КМ**, што представља степен реализације од **71%**.

Приликом евалуације годишњих исхода и резултата активности које су реализоване у оквиру стратешких пројеката и мјера, важно је узети у обзир да је 2019. годину обиљежио наставак реализације капиталних инвестиција из 2018. године, као и унапређење сарадње са цивилним сектором. За планирање у 2019. години кориштена још увијек нова МиПРО методологија, па је било додатних могућности за унапређење код дефинисања планираних пројеката и мјера које треба покушати примјенити у наредном периоду.

Треба имати у виду да је процес интегрисаног стратешког планирања према МиПРО методологији изузетно захтјеван и комплексан за примјену у већим јединицама локалне самоуправе попут Града Бања Лука, које имају значајан број пројеката и мјера, износ

буџетских средстава, као и способност екстерног финансирања пројеката, па је самим тим, и процес финансијског планирања који прати стратешко планирање, веома захтјеван. Посебан изазов представља мјерење и вредновање остварених резултата као и праћење напретка у цјелини ради доношења одлука о будућим развојним процесима.

Узимајући у обзир наведено, могуће је дати сљедеће закључке и препоруке:

- Реализација значајних пројеката и мјера, посебно капиталних инвестиција, започетих у претходном периоду, завршена је или настављена у 2019. години;
- Значајан ниво екстерних средстава који је реализован за развојне пројекте потврђује даљи напредак у сарадњи са вишим нивоима власти и другим важним актерима у области развоја. Ова средства представљају кључну развојну компоненту, посебно за пројекте у области инфраструктурног развоја;
- Како због пандемије вируса COVID-19 није реализовано ажурирање секторских индикатора и исхода, и даље се препоручује реализација ове активности;
- С обзиром да је због пандемије промјењено социо-економско окружење реализације пројеката и мјера из Стратегије развоја, као и да је израда Акционог плана „Бања Лука – зелени град“ у завршној фази, те да су планиране значајне капиталне инвестиције у оквиру пројеката „Вода 1, 2 и 3“, размотрити евентуалну ревизију програмско-пројектног дијела Стратегије развоја ради веће ефикасности у реализацији за први петогодишњи плански период;
- Препоручује се наставак праћења реализације планираних пројеката и мјера на полугодишњем нивоу од стране Одбора;
- Препоручује се и даље радити на јачању капацитета људских ресурса у области планирања и праћења реализације стратешких пројеката, посебно у контексту примјене нове методологије у планирању и извјештавању;
- Узимајући у обзир наведено, степен реализације Стратегије развоја од 71% у 2019. години, може се оцијенити као веома добар.

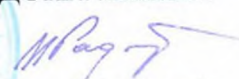
ОБРАЂИВАЧ:

Одјељење за локални економски развој
и стратешко планирање
НАЧЕЛНИК

Маја Јовановић

ПРЕДЛАГАЧ:

ГРАДОНАЧЕЛНИК

Мр Игор Радојичић

На основу члана 59. Закона о локалној самоуправи („Службени гласник Републике Српске“, број 97/16 и 36/19) и члана 67. Статута Града Бања Лука („Службени гласник Града Бања Лука“, бр.14/18 и 9/19), доносим

ЗАКЉУЧАК

I – Извјештај о реализацији Стратегије развоја града Бања Лука за 2019. годину, Одјељење за локални економски развој и стратешко планирање, припремило је у мјесецу јулу 2020. године.

II – Извјештај из претходне тачке упућујем Скупштини града Бања Лука на разматрање и усвајање.

Број: 12-Г- 2547/2020.

Дана: 31.07. 2020. године

ДОСТАВЉЕНО:

1. Скупштини града Бањалука,
2. Евиденцији.